

Kõiviku Kalju:

„Soo om mi panus,
öt Eestimaa olõs
illos paik koh ellä.”

lk 3

Andresoni Sigre:

„Oppõreis om hää võimalus
oppajilõ erinevvi ainit
lõimi’ ja kõütä’ elo jaos
ettevalmstusõga.”

lk 9

Leima Evelin:

„Hummogunõ karmoška
kutsõ hummoguringi,
ütidsõlt minti süümä,
ütidsõlt lüüdi palli
ni mængti pilli.”

lk 9

Setomaa

Hind 1 euro

Juuni 2019, nr 6 (355)

Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Ahvenamaa oppõreis oll’ opõtlik

Puulpühä, 25. mail kellä
üte aigu üüse koräs
buss pääle edimäde’
Setomaa ettevõtliku’
inemise’ ja iistvõtja’, öt
jouda’ Talinahe ja säält
hummogudsõ laivaga
sõita’ Helsinkihe, säält
bussiga vurada’ Turku
suunah ja alostada’
praamisõitu suuna pääl
Galtby–Kökar.

KAUKSI ÜLLE

Kökarilõ tull’ sõita’ praamiga
mitu tunni. Meri oll’ hahk
ja ilm vihmanõ. Kökar ollõv
olnu meremiihi saar. Käveni
kaemah Anna kerkot ja kivedse
kaldõ pääle ehtet keskaigsõ
kloostri varõmit. Säält surnu-
aiah oll’ ka mälestüssammas
hukkunu’ sõapagõhõjilõ, kedä
meri oll’ huhtnu Ahvenamaa
randa. Õdagus joudsõmi maju-
tuskotusõhe Brudhälli hotelli.
Tuu omma’ lasknu’ ehtä’ kats
iäkat sõsard mõnikümme
aastat tagasi ja väega saarõ
miljõõga kokkopassvah stiili.
Nigu olõs kohalikkõ majakõisi
mitu tükki kobaraha ütstõõsõ
külge ehtet.

Pühapäävä, 26. mai
hummoгу võtt meid vasta
ubinakasvataja Peders Apla-
gård provvaga. Ummist ubinist
laskva’ nä valmista’ siidrit, sal-
sat ja moosi ni möövä’ tuud
laudast ümbre ehtet poodih.
Säält om ka valik käsituud
müügih. Suvõl om näil kohyk
ka vallaõ. Pedersi käest opsõgi
seltskund, öt tingimäldä’ pia-i
kõiki kallit vabrikit kodo ost-
ma. Ku olõt 50 ja pääle ni latsil
hoobis tõõsõ’ huvi’, om mõttõ-
kas uma’ ubina’ kasvata’ ja las-
kõ’ muial nuu’ hindä retsepte
perrä valmista’ ni näid sis eis’
ja ka muial müvvä’ kuuh uma
luuga. Maidsimi ja ostimi kõi-
kõ üteh.

Inne lõunat alaš pagarikua
Skärgårdsbröd Kökar Ab küläs-
tüs. Pagarikua asutaja’ koli-
sivä’ Helsingist Kökarilõ, öt
lõüdü’ säält õnnõ. Peremiis oll’
olnu filmirezissöör ja provva
oppaja. Ku nä saart kaema tul-
li’, saadõti näile vasta miis-
kund, kiä tutvusi nuidõga, kiä’
siiä’ tulla’ tahtsõ’, ja läts näile
appi ja and’ nõvvu ni api. Nuur
paar tullgi, algul sõit’ miis tak-
sot ja naane tüüt’ latsiaiah, a
sis pakuti näile pagaritüükua

Ahvenamaal vaskidõga.

ehtämise võimalust, öt tetä’
kohalikkõ leiba. Seimi, kitse-
mi, ostimi üteh.

Nedsäjä naase’ olli’ vaimus-
tõt ideest, öt miiskund võtt
vasta kogokunda kolida’ taht-
va’ inemise’.

Sis alaš pikk praamisõit
Kökar–Långnäs. 24.–26. mail
toimu Ahvenamaal Åland
Grönskar ehk sarnanõ sünd-
müs mi avatu talodõ päiviga.
Pääle praamisõitu Långnäsi-
le joudõh kävemigi mõnt tallo
kaemah. Kүүini’ olli’ käsituud
täüs. Lambanaha’ olli’ kolm
kõrda kallimba’ ku meil. Seimi
õdusa õdagusõõgi üteh ava-
tu taloh, minkõ kodorestorani
nimi oll’ Mormors (imäimä).
Vana talo oll’ kohandõt resto-
ranis, vaipu ja kroonlühtridõ-
ga. Verandaga oll’ maia piken-
det nii, öt piaaigu saa-s arvu-
gi, öt tuu om mano ehtet. Süük
oll’ kodonõ ja nigu edespidigi,
huuaolinõ. Rabarberi huuaig
tõi sagõhõhe rabarberijuukõ ja
-makussüüke.

Edesi sõidimi bussiga ja tull’
väiko tutvus Eckerõga. Maju-
tus oll’ Eckerõ lähkoh kämpin-
guh Eckerõ Camping and Stu-
gor. Kämpingu neläkohalidsõ,
a kolmõtarõlidsõ’ ja kõõgi
majakõsõ’ olli’ ehtet õkva
kaljudsõ kaldõ pääle. Kidu-
ra’ pedäjä’ ni muu kiviktaimla

muudu taimõstik mõiu väega
erilidselt. Majakõisi vahe’ oll’
ka täütsä paras, nii öt lõbu-
samba’ majakõsõ’ sekä-s rahu-
ligumbidõ und.

Iispäävä, 27. mai pää-
mäne rõhk oll’ kohtumistõl
Marienhamnih kohaliku Ahve-
namaa umavaltsusõ esindä-
jidõga ja võrgustikõ juhtõ-
ga. Kohtumisõl saimi tiidä’, öt
Ahvenamaa tahtsõ peräst sõta
minnä’ Rootsi riigi kuusaisu,
omma’ jo tollõ 6000 saarõga
saarõstiku eläniku’ põhilisõlt
rootslasõ’, a rahvusvahõlinõ
komisjon lõüdü’ öt nä omma’
õks edimält olnu’ kõüdet Turu
valtsusõga ja nä jäteti Soomõ
riiki. Samah om näil maailmah
ka eriline positsioon, tukõv
umavaltsus. Võim om saarõ
põliselänikõ käeh, võõra’ saa-i
maadki osta’. Arõndadas ubi-
na- ja mafakasvatust, turismi ja
kafakasvatust, niisamatõ pan-
das tuulõparkõ pistü. Inäm-
büste saarilõ, koh kiäki elä-i.

Arõndustegeläse’ tutvusti’
keväjä ja sügüse toimuviit ava-
tu talodõ päivi. Sügüsedse
pääväl pidi müüdämä inämbüs
talodõ toodangust.

Sis jalotimi Ahvenamaa
kunsti- ja käsitüüassotsiat-
siooni kontorihe ja galeriie,
öt saia’ ülevaadõh käsitüü-

võrgustiku tüüst ja kokko
saia’ tollõ iistvidäjä Hanna
Wiik-Rosenqvistiga. Kala Ing-
rit ja Andresoni Sigre sõlmsõ-
va’ lähembit tutvusi, öt edes-
pidist kuuhtüüd jakada’.

Peräst lõunat käveni Mere-
kvartali käsitüümajah SALT,
koh olli’ poodi’ ja stuudio’.
Salt oll’ väega ilostõ kujondõt
kunstipuut. Saimi kokko ehte-
meistri, kullassepä Titti Sund-
blomiga. Timä oll’ ehtekunsti
opnu Norrah. Määnestki eri-
list Ahvenamaa ehet tä vällä
tuvva’ õs mõistaki. Meremi-
hi ja kaupmiihi saarõ pääle
tuudi kaupõ õgalt puult, nii
ka ehtit. Niisamatõ om ka
rahvarõividõga.

Tekstiilitrukjäl Ann Gran-
lundil oll’ illos valik siiditruk-
kih trükit käterätte keväjädsi
taimi ja häitsmidõga. Müüdi
keskusõh viil mitmõ keraami-
na- ja kangastelgi pääl kudaja
ni kullasseppi hõpõehtit. Nii-
üteld pääsaarõl Marienhage-
ni sadamah piatasõ’ vastavalt
ahvenamaalastõ nõudmisõlõ
(muido nä Oüroopa Liidu puult
hääletänu-s) kõik Eesti, Root-
si ja Soomõ reisilaiva’. Nii om
käsitüü müük suur teno hõste
valit kohalõ, kohalikulõ uma-
valtsusõlõ ja käsitüümeistridõ
ütitsele toimimisõlõ.

Ildamba külastimi Jomalah

keskust Ålands Landsbygd-
scentrum. Säält tüütäse’ kuuh
mitmidõ võrgustikõ ja vald-
kundõ iistvidäjä’. Meil oll’ koh-
tuminõ mitmidõ võrgustikõ
esindäjidõga.

Õdagusüük oll’ Stallhage-
ni pubih kuuh ekskursiooniga
pruulikotta ja ollõkõstõ maits-
misõga. Stallhagen om koha-
lik pruulikoda ja restoran, mis
om lisas aktiivnõ ka mitmõ
muul alal. Süük valmistõdi
kõõgih, nii öt mi suurist aknist
kai kõõgi tüüd nigu televiisori-
st. Olti virga’ ja süük oll’ hüä.
Aknist paistu ka, öt kohalik
näütetrupp hařot etendüst
„Mio, mu Mio“. Ku seto laul ar’
laulõti, sis lauli’ kohaliku’ mei-
le ka vastalaulu.

Tõõsõpäävä, 28. mail
alostimi päivä Eckerõ Posti- ja
Tollimaja külastamisõga. Hoo-
nõh ehtedi 19. saandi algu-
sõh, ku Eckerõst sai Vinne-
maa kõõ läänepuulsõmb punkt
Balti merel. Nüüd om hoonõh
saarõ külälõste perält. Majah
tegutsõs Postitii muuseum,
külälisapartement Kunstnikõ
Residents, bistroo Tsarevna ja
šokolaadikommõ valmistaja
Mercedes Chocolaterie. Lisas
om säält ruumi’ näütüste ja üri-
tüste kõrraldamisõ jaos. Näü-
tes avati 4. mail säält Ahvena-

maa käsitüüassotsiatsiooni
ütehluumisõl Hiiumaa, Born-
holdi, Gotlandi ja Ahvenamaa
käsitüülisi ütisinäütüs. Oll’ tõõ-
meli huvtav näütüs – kunst ja
käsitüü ütehkuuh. Ka Muhu
ja Hiiumaa käsitüü oll’ õkva
silmapaistva.

Inne lõunat oll’ lambakas-
vatusettevõtõ Marskogens
lamm külästüs ja degustiirmi-
nõ. Tegemist oll’ väiko perre-
ettevõtõga, kel om ka uma
tapamaja. Tetti vorstõ ja sav-
vutõt lambalihha. Talopoodist
sai osta’ nii perre mitmit
auhindu saanu’ vorstõ ku ka
muid lihatuutit, niisamatõ
Ahvenamaal tettü käsitüüd.

Peräh tull’ esitlüs ja lõuna
restoranih Smakbyn ja koh-
tuminõ pääkoka Micke Björk-
lundiga. Täl om Ahvenamaal
mitmit restoranõ ja tä om
avaldanu hulga kokaraama-
tit. Lõuna päälkiri oll’ „Midägi
mõtsast ja põllu päält“. Selgu,
öt oll’ taimõtoit. Peris huvi-
tav oll’ lehetaina sisse küdset
umbhain. Peräh selgu, öt kõõ
kallimp lõunasüük reisi joosul.
Õgal puul mass ka lugu ja ette-
võtja tuntus.

Pääle lõunat käveni Kastel-
holmi kindlusõh, koh kunagi
elli Rootsi kuningas Gustav
Vasa. Säält rullu vallaõ kunin-
gast velju umavahelinõ verine
võitlus ja tuuaignõ elo. Kahjus
jovva-s kaia’ mõlõmbit – nii
kindlust ku talumuseumit.

Õdaguspoolõh külastimi
väikot juustutuutjat Mattas
Gårdsmejerit. Meid võti’ vas-
ta noorõ’ veido üle 30 pernaa-
ne ja peremiis väikesi tütri-
dõga. Kokko oll’ saanu paar,
kel mõlõmbil peridä’ maad.
Pernaase vanaesä oll’ umal aol
ehtänu võimsa’ maakivist lau-
da’ ja talli’. Nuur pernaane tõi
sinnä’ kuus lehmä. Kõik pidi’
ka vaskit uutma. Kolm vas-
kat oll’ jo kafaiaiah. Perreette-
võtõh alost erinevidõ juustõ
ja jogurtidõ tuutmisõga 2015.
aasta lõpuh. Lisas piimälehmi-
le kasvatadas taloh terävilja,
kardohkat, sibulat ja õlisiim-
nit. Suvitsõl aol om vanah
aidah vallaõ ka kohvik. Koh-
viku lavva’ olli’ latritõh, nuu’
olli’ vaest vana’ lehmä vai
hobõssidõ latri’. Kujondus oll’
väikesi vahendidõga tett. Mõni
linanõ rõivas kohkil, lilli’ van-
nu plekist piimäanomidõ seeh.
Talo lauda suur lakapäälnõ
ehtedi nuuri pulmõs tandsu-
ja teatrisaalis ni säält peetäs ka
külapidosit.

(lätt edesi 4. lehekülõl)

Meremäe koor tervitäs laulupido tuld.

Sundelli Harri pilt

Laulupidotuli läts läbi Setomaa

KITTUSÕ KELLY

16. juunil joudsõ Setomaa valda laulu- ja tandsopeotuli.

Tuli võõdõti Võro vallalt vasta Meremäe mäe pääl, koh lauli' Setomaa naiskoor ja Seto Miihi Summ. Säält edesi sõidõti Obinitsa seto lauluma kujo mano, koh tuld tervit Mokornulga leelokoor. Peräst viidi tuli Jumalamäele ja sääl

pallõldi Pekolt laulupeolisilõ hüvvä ilma.

Edesi sõidõti tulõga' Verska Talomuusiumi moro päälle, koh lauli' Verska Naase' ja Kuldatsäuk. Valla puult tennäti Setomaa inemisi, kiä' omma' laulu- ja tandsopidoga' tegelnü'. Viimäne piatus oll Miktmäe ts'assonidõ man, koh laul leelokoor Helmine. Päälle tuud liiguti Niitsikulõ, koh anti tuli jal' tagasi Võro vallalõ.

Suurõl sõirapääväl Satserinna nulgah

KAUKSI ÜLLE

15. juunil peeti jo kümnendät kõrda sõirapäivä Saatse muuseumi man.

Sedä nulka om kutsut kohopiimä nulgah ja suvi om just hüä aig sõirategemist miilde tulõta', õt jaanipääväs õks pühä süük lavval olnu'. Käveni sõiru maitsmah ja uakõisi lemmikulõ karpi poetamah. Esiki teismelise' vōti' osa. Luigasõ Inara vidi iist opitarõ ja sõirapäivä huugsalt ja humoorikalt nigu täl kombõs.

Sookõrdnõ sõirapäiv oll Satserinna nulgah õnnahhnumb ku kunagi inne tuuperäst, õt osa võtt' päälle muuseumi kogoni 8 tallo. Nimelt toimu edimäne kohopiimä nulgah vallalõ talla päiv. Huvilisi jagusi Saatse kordonihel Ulitina küllä tehnikat ja neläljalsõ piniväke uudistama.

Toomõmäe talo Saaboldah om jo mitmit aastit virk ja avat kotus olnu uma limmunatõ ja haugikotlettega. Nii ka sookõrd.

Sõira maitsmah.

Riitsaarõ Evari pilt

Seto leelokoori' jäi' Baltical silmā

Mai viimätsil päivil ja juunikuu edeotsah olnu' rahvusvaihõlinõ perimüspido Baltica tõi nii Talina Tornõ välaku perimüskülä lavadõ päälle ku „Baltica tulõ küllä Põlva Päivile“ lavalõ hulga seto leelokoorõ.

LAANEOTSA ANNELA

Baltica avakontserdil Raekua platsil astõ üles kogoni Talina seto leelokoorõ ütiskuur: Sorrõseto', Siidisõsarõ' ja Sõsarõ laulja'.

Baltical olli' seto leelokoorõst Madara leelokoor, Leelokoor Sõsarõ, Seto Latsi Kuul, Seto Lauluselts Siidisõsarõ, Seto Lauluselts Sorrõseto, Seto Lauluselts Ilolang, Kuldatsäuk, Oiõ Seto', Velõ', Väike Hellero. Avakontserdil oll Balticast osavõtjit tulnu' tervtämä president Kersti Kaljulaid, kultuuriministri Tõnis Lukas ja Talina liinapää Mihhail Kõlvart.

Seto' astõ' üles nii Raekua platsil Baltica avakontserdil, Tornõ väläkul Baltica perimüskülä päälaval ku ka' Kago-Eesti lava Setomaa alal. Seto leelot oll mitmõl puul. Ja Metsa Helve Seto Latsi Koolist tekk seto keele opitarõ. Seto keele opitarõ saimi kittä', õt setokõisil om parhillatsõst latsi jaost hulga huvtavvi oppõmaterjalõ keele opmisõst: lugõmik, aabits, setokeeline Täheke, tüüvihk.

Hüä oll nätä', õt pallõ' seto leelokoori' olli' Baltical tennü' panusõ noorilõ – nii oll leelo-

Seto Latsi Kuul Baltical.

Laaneotsa Annela kogo pilt

pargih Oiõ Seto' noorõ' laulmah, ka' Siidisõsaril, kõnõlmalda' Seto Latsi Koolist, koh vanõba' inemisõ' ommaki' õnnõ latsilõ toes. Tuu näütäs, õt leelokoori' omma' võtnu' vastutusõ seto kultuuri edesikestmisõ iist. Hüä oll nätä', õt ku inne Balticat peol jaanuaril olli' Siidisõsarõga' üteh olnu' latsõ' passiivsõh rollih, sis Baltical nä ütli' jo ilostõ iist. Illos oll kullõlda' kõigi leelokoorõ esinemist ja teno nii hulga seto koorõlõ paistu seto rahvas Baltical vällä ja oll õgal puul kuulta'.

President Kersti Kaljulaid kõnõl Baltica perimüspido avamisõl, õt ku pallõ rikkaba' mi olõ Eestih teno toolõ, õt meil, maailma mastaabih kitsakõsõl

rannaribal om viru kultuur ja saari uma ja mulgi ja võro ja seto ja viil mitmit-mitmit. Uma laulu', tandsu', pilliluu', kirä', söõgi', kombõ', min-kõst maailmah pidet nõutada'. „Nuil pidopäivil mi tähistä tuud rikkust, a juurõ' toitva' õnnõ sis, ku nä omma' õgapäävä elo jago,“ kõnõl president.

Eesti-Läti-Leedu kõgõ suurõp rahvakultuurialanõ ütime Baltica naas päälle 1987. aastagal. Tuust aost peetäs perimüspido küläkõrda kõigih Balti riigeh. Edimäne festival oll 1987. aastagal Leeduh, tõõnõ 1988. aastagal Lätih ja kolmas 1989. aastagal Eestih. Baltica om ainumas folkloorifestival, mia keskendüs folkloori aoluulisilõ vormõlõ, koh peetäs kõgõ

tähtsäs rikkaligu perimüse ehedäid, säädmalda' vormõ ja väärtüsi. Baltica tunnus om autentne sisu ja perimüse eri vormõ nii ku laul, tands, pillimäng vai kombõ' kõütminõ.

Baltica festivali' kõrraldõdas kuuhtüüh CIOFF®i vai Rahvusvahelisõ Folkloorifestivalõ ja Rahvakunsti Organisatsioonõ Nõvvokogoga', mia tuu festivalilõ kõõ hulga vällämaa külälisi nii Balti riigest ku ka' kavvõbalt. Eestih om Baltica kõrraldaja Eestih Folkloorinõvvokogoga' – folklooriliikumisõ iistvidäjä ja arõndaja, kinkõ tsihis om väärtüstä' perimüskultuuri ja hoitva' järepidevüst.

Soo aastaga Baltica oll kuuhtüüh Talina Vanaliina Päiviga'.

Mõtõlusõ'

SARVÕ OIÕ

Meil om aastak ku katõ poo-lõga' tsõõr – keväjäst talvõ ja talvõst keväjähe, maikuust detsembrihe ja detsembrikuust maikuuh. Ku detsembrikuu ülepääjuuskmisõ ao üle ar' elät, sis võit rahuh edesi ellä' ja keväjä sama. Ku pindre' tett ja siimne' maaha saanu', kõik koolilatsõ' kooli' ar' lõpõtanu', sis saat elohingämisõ tagasi. Ja no' nakaski' suvinõ kaumisi ja kaemisi aig, inäp hindä päälle mõtlõmisõ aig ka'.

Leedu, Läti ja Eesti ütime suur perimüspido Baltica oll 31. maist kooni' 2. juunini Eestih. Pito kõrraldõdi 32. kõrda. Edimäne Baltica pido oll Leedu 1987. aastagal. Baltica kõrraldaminõ kaugi' küläkõrda. Lihtsa arvõstus näütäs, õt 35. Baltica om Eestil kõrralda' katõ aastaga peräst. Baltical esinese' õnnõ perimüse hoitja', säet tandsa, laula, pillimuusikat esinemä lubata-ai. Soolgi' aastagal käve' kullõja' ja kaeja' üle Eesti, õt nätä', midä kiä tege. Setomaalgi oll väigokõnõ pidokõnõ, koh olli'

nii uma' seto laulupargikõsõ' ku ka' hüä' naabri' ummi laula ja tandsaga'. Soo suur ja tähtsä pido sai peetüs, ummi seto laula päälinah laulõtus ja tandsa tandstus, no' nakami uutma tõist aastakka, sõitu Leedu-maalõ ummi innitsidõ illaga'. Kaemi', kedä sinnä' kutsutas, kedä lubatas.

1995. aastagast päälle loetas Obinitsa muusiumi sünnüpäävä pääväst 3. juunit. Sool aastagal oll tuu päiv huvtav ka' muusiumiinõmisilõgi', tõisist kõnõlõmalda', selle õt alomatsõ kõrra pääl om tett suur ja kõrralinõ remont ja kõik om tõistsagamanõ, ku om olt harinu' nägemä. Kinkõl huvvi, sis no' om muusium vallalõ kõik nädälipäävä'.

Obinitsa muusiumi maja om ehitet 1922. aastagal ja tuul samal aastagal käve suumlanõ, rahvaluulõhuvililõ ja setokõisi meelelisõs pidäjä Armas Otto Väisänen üteh savitsäpendäjä Alpo Sailo ja pildijoonstaja Carl Bengtsiga'. Nä olli' Obinitsa vanah kuulkerigu majah ja näide mano tuudi laululisõ' naase' Miko Ode, Martina Ifo, Hilana Taarka ja Treiali Ode. Naase' lauli', mehe' püvvi' naisi laulusõna' ja näide näõ' kinni, õt nuu' jääsi' igävetsest aost igävaste kõi-

gilõ huvilisilõ kaia', kullõlda', õt näid mälehtädäsi' viil kavva-kavva aigu. Ja no', pia sada aastakka om lännü' müüdä, omma' nelä naase pää' ja näide laulusõna' lukõ' ja kullõlda'. Naase' neläkeiste helõsõ' hilä muusiumi tarõh saina vee-reh ja näide pää' omma' hingerõividõ kõrral. No' om mano tett viil kol' hingemaamakõist, ilõimäkeist: Vabarna Anne, Pähnäpuu Maafa ja Pähnäpuu Veera. Anne om kõigilõ tiidä' laulumaama Toña külast, Maafa om Petsere-tagotsõst Kosõlka külast ja Veera Põrsilt. Veera laulõ omma' sõna': Laul läts läbi Setomaa hõpõ helme helinäl.

Tulgõ' kaema ja innitsit immi kumardamma, näide päälle mõtlõmma ja näide illa imestämmä!

Midä mi olõ perinü', midä om meelee perändüsest jätet? Vaest mi eiski' saa-ai õgakõrd arvu, õt midä meelee innidse' inõmisõ' omma' jätnü'. Inne saa-ai arvu, ku näet nuid, kinkõl olõ-õi tuud, midä meil om. Mi õgakõrd tunnõ-õi ar' umma perit perändüst, mi olõ tuu kõgõga' nii ar' harinu', tuu om õgapääväne, om miika' kõik-aig olnu', tuu ommõgi' mi elo. Om olnu' aigu, ku tuud peritüt om tšudast peet ja tuud

om naarõ, a no' tuldas kaema ja kumpma. Sõidõtas kavvõst kaemahe, uma silmäga' nägemä. Olõt olnu' naarõtav, olõt olnu' põlatav ja no' mõntkõrd tunnõt tõisi kadõhust tuust, midä nä inne põli' ilodust ja hanõakust. Kõik ilm ku olõs käändnõ' tõõsõ küle, õt tõistpuult uia rahvas julgas tulla' soolõ poolõ ja tahtvagi' ellä' siih, kuki' tahetas ka' kääntä' siih mi ello ummapiteh. Huvtav aig elämisõst.

Mi olõ ja elä Ooruupa kontrollitava joonõ veereh, siih lõpõs Ooruupa. Kuvvamuudu ja minka ja kinkõga' kaitsa' sood juunt? Aid, vesi, inõmisõ', a vaest võisi' istuta' haukaküidse' kontrollitava joonõ päälle. Haukaküidse' omma' kipõ' kasuma ja hoitva' ummi küidõsiga' edesi ja tagasi mine-mäst nii hiire ku haragu, nii tsia ku pini, nii lehmä ku lamba.

Kevvõi om meil keerolinõ, suvi om meil suurõlinõ. Sullu-ui suurõ' mi suud, käänä-ai pääd käänetävä'. Mi helõ hillaakeiste, mi astu aigupiteh. Perinü' olõ perändüse, üteh saanu' ütesä tarkust. Aitõmma, maamakõsõ', kalli' kabo kasvataja'!

Kaunis kodo Küllätüväh

Põliskododõ, suvõkododõ ja talodõ kategooriah kuulutõdi võitjas Kaie ja Kalju Kõiviku kodo Mägiste talo Küllätüvä küläh.

KAUKSI ÜLLE

Sääne tiadõ’ rõõmust’ väega Küllätüvä Mägiste talo pere-mehe Kalju, pernaase Kaie, perepuja Kristjani ja peretütire Kadri sõpru ja sugulaisi. Õt mi eis’ ka uma perrega väikest viisi näidega hõimlasõ’ olõ ni tütar Leelo om Obinit-sa latsiaiah Kaie käe all kasva-tust saanu, võtsõmi ette kost-mah käümisõ, õt õnnitlõda’ virka pereht ja imetledä’ Kül-lätüvä oro põhja rajatu väikot imemaad.

Sõidami Küllätüvä poolõ, käänämi äkki tii päält kõrva-lõ ni tii vii mäest alla ja olõ-migi keset kunstjärvistüt suu-rõ kuusõ all olõva grillikua iih. Kaie niit vikatiga lumbiviirt, Kalju uut meid joba.

Kalju: Õga mi eis’ õs esitã-gi hinnãst kauni kodo konkur-silõ, kiãki oll’ meid kirja pand-nu, nii tã lãts. Mi õks hindã jaos olõmi tennü’, õt illos olõs olla’.

Ku olõmi kotusõ ilost vähã hinge tõmmanu’, uuri peremehe käest talo aoluku.

Kalju om jo siih sündünü ja üles kasunu. Timã imã ost’ soo seto talo 1956. aastal. Kalju esã ehit’ maja. Kalju latsõpõlvõh olli’ siih lehmã’, lamba’, tsia’, kana’. Lehmi peeti viil 1994. aastal. Nii õt Kaie herãtuskell tirisi 3.30 üüse. Lehmã’ tull’ nüssã’ ja sis jalgsi minnã’ Obinitsa latsiaida tüühü.

Ülle: Kalju, kas olõt ar’ ka käunu Küllätüväst pikembãlt?

Kalju: Tihemetsah opsõ.

Ülle: Kost sa Kaie lõidset?

Kalju: Tastsamast mãe otsast. Kãlumiis soovif. Tuu oll’ 1988. aastal. Kaie kãve Tali-na Pedagoogilistõ Instituuti. Kirãvahetus oll’ ja helstã’ tull’. Kaugõkõnõ tull’ tuukõrd võt-ta’. Kaie kolisi siã’ 1990. Nii

Kõiviku Kalju ja Kaie uma taloh.

õt tulõvaasta saa tãl 30 aastat siih tãus.

Ülle: Kunas teil taa kodo sääntsес kunstilidsõs ehtãmi-ne alaš?

Kalju: Vanast olli’ siih suu-rõ’ kardohka- ja peedipõllu’, a õks sis, ku elãjit inãmp pitã’ jovva-s.

Ülle: Kunas edimãne tiik sai kaibõt?

Kalju: Motsil oll’ jo sanna man olõmah. Tuu om umal aol lapjuga kaibõt. Naksi tasapisi lumpõ kaibma, kõrrast suu-rõmbas. Vaest 1987 alosti.

Ülle: Kas noorõ’ ka üteh lõõvã’?

Kalju: Muidoki. Kristjanil (s 1991) om ehtãjãpisik kõleeh. Grillikoda om timã ehtet ja ehtüstõid kujoda-i ilma timãl-dã ettegi inãmp. Üts nãdãli-vãhetus olli’ noorõ’ sõpruga maal mi man. Niidi’ vikatiga, teivã’ sannavihtu – perãh pan-

ni’ kõik pildi’ internetti ka viil.

Kaie: Kadri (s 1990) om kiviktaimla, kiviteie, kiviujadõ tegijã.

Mãgiste talo om Küllätüvä oroh, nii õt maa luuklõs kuuh lumpõ ja nãid ühendãvide kivist laotu ujasãngega korgõmbalt madalambalõ.

Evar: Kalju, sa olõt pallõsi-lõ inemistõlõ kopaga lumpõ kaibnu. Kost sa tiãt, kost kai-ba’, õt vesi tulõsi’ õks sisse?

Kalju: Õi tiã’, a mul lüü pildi õkva ette, ku ma alosta.

Ülle: Kost teil lilli’ omma’ peri’?

Kaie: Õi olõki midãgi ostnu, kõik omma’ kas siih kasunu’, tutvidõ ja sugulaisi ant, vahe-tõt tõisiga.

Kalju: Kiviktaimla alaš suu-rist kivist, mis ma Piusa jaa-mah tüüteh sai. Latsõ’ olli’ 5–6-aastadsõ’, ku naksiva’ ti-i-keisi laduma.

Mãgiste talo.

Kalju ja Kaie saatõl võtami ette jalotuskãugi ümbre suurõ ja pikã hooldõt krundi. Grilli-kua takast algas õkva korgõ kin-

goperv, mis om kivvega toestõt. Kivve vahel om mãgisibula’ ja nõmmliivatii kasumah. Ja üllã-tiis – mãe sisse vii uss ja äkki

olõt pikãh liivakoobah nigu Piu-sa vai Petseri koobastiguh.

Ülle: Vai jummal, kas ti olõt kerkot vai keldrit taha’ kaibnu’?

Kalju: Oh, nii kukku vãllã. Mi võti siist põrmandu ala tãü-tes liiva, hüã lähkost võtta’. Sis kai, õt illos, ja tugõsimi piituga ussõlãve.

Maja takah om suur aid. Kes-kel aiakraam õkvu virksidõga ja ilma hainakibõnalda’. Ümbre kõik sordi’ muudsal teemal „mis kasus vanaimã aiah”.

Sanna ja kasvuhuunõ ümbre om ka kiviktaimla.

Ülle: Ku illos!

Kaie: Kitke’ Kaljut, timã om kunstilinõ juht, ma olõ roh-kõmp tüütãjã.

Ülle: Siih om tõõmeli illo, pallõ tüüd ja väega hüã mait-sõga kõik tett.

Ülemidsõst lumbist vii kivedse põhjaga ujakõnõ vii keskmãste lumpi, säält edesi viil suurõm-bahe. Kõik ümbretsõõri kinka pããl olõv mõts om hooldõt nigu park.

Kalju: No mino pãã lagõraiõ mõtõht kinni õi võta’ kuigi-muudu. Siih mãe pããl oll’ olnu kũlã tulõtegemise ja pidoplats. Mi kũlãpoistõga mãngse siih ummi mãngõ, rindejuun ja kai-vigu’ olli’ siih.

Siidine sammõl katt tiid kin-go pããlt orgo tagasi. Toonõ-kurg lindas, ossaraag nokah, ja jalotas tiigi veereh. Kalju arvas, õt soo om tuusama kurg, kiã Mercal (Merle Jããgeril) posti otsah elãs.

Ülle: Siih om nii illos, a ku pallõ tüüd soo kõik nõud.

Kaie: Õga pããle tüü ja kodo-kõsõ hoitmisõ muud jovvaki-i. Niisama kũllã jovvaki-i.

Kalju: Soo om mi panus, õt Eestimaa olõs illos paik koh ellã’.

Evar: A noorõ’?

Kalju: Suhtusõ’ väega opti-mistligult. Uskva’, õt maa-elo tulõ tagasi, kuigi veido tõistmuudu.

Kuulda’ om, õt ka Obini-tsa latsiaiah om sũgiuses vaest vahtsõst 11 last kasvatada’.

Ait’umma pererahvalõ ja kõi-gilõ ilosidõ kododõ võitjilõ ja hoitjilõ!

Nedsãjã kũlã latsõ’ sai’ vahtsõ mãnguvãlãku

Nedsãjã kũlãh oll 10. juunil aoluulinõ päiv – esã Andreasõ viipühitsusõga’ õnnistõdi sisse vahtsõnõ latsi mãnguvãlãk ja peeti vãkev edimãne pido.

ANDRELLERI MARIS

Mãnguvãlãku tegemisõ mõtõh tull elost hindãst – sooni aoni olõ-õs latsil kũlãplatsil üt-tegi’ huvtavva mãngukotust, nã mãnge’ lavvavirn u otsah ja kaipsi’ kõikaig igãvüst.

Kũlãh om nuuri inemisi ja hulga latsi (kũlãh elãs õgapãã-vãtselt 11 last, kinkõst kuus omma’ sündünü’ viimãdse nelã aastaga joosul) ja mãngjit jakkus viil mitmis aasta-gis. Naati otsma võimaluisi

mãnguvãlãgu tegemisõs. Lat-sõ’ ja vanõba’ arodi’ ütidselt, mia piat mãnguvãlãgul olõma ja koh tuu võisi’ olla’, õt kõigil olõs kũlãplatsil hüã olla’.

Ku plaan paigah, lõü-ti rahastus, aeti kõrda paprõ’, tetti talguga’ nõvvõt turvaa-la ja panti püstü atraktsioo-ni’. Viil tõuut uutmist ja lasti betoonil saista’ ja ollegi’ kãeh kavva oodõt avamispãiv! Kõk-ko tulti nii uma kũlãst ku kav-võbast ja latsi oll kokko koh-ki’ parkümmend. Oll tõõmõli hüã nãtã’ tuud hũvvãmiilt ja rõõmulist olõkit!

Nedsãjã mãnguvãlãk om muidogi’ avat kõigilõ mãngu-lisilõ latsilõ – tulgõ’ julgõhe kaema! Kũlãplatsi üteh mãnguvãlãkuga’ saat ka’ uma üri-tüse jaost (nt latsõ sũnnüpãã-vã pidãminõ) soodsa hinnaga’ vãllã renti’.

A kiã taht eis’ sãntsit Seto-

maa ettevõtmisi toeta’, saa sood tetã’ nãütuses panustõh Setomaa Edendüsfondi (SEF), minkõ mõtõh om innusta’ Setomaa inemisi teostamma ummi hũvvi mõttit kohaligu elo arõndamisõs.

Siihkottal mi soovi viil sũã-mest tennãdã’ kõiki toetai-ji, kiã’ latsilõ hulga hũvvã-miilt avidi’ tuvva’: rahasta-ja’ Piiriveere Liidri, Setomaa Edendüsfond ja Setomaa vald; turvaala ja piirde rajaja’ Too-mas Valk, Urmet Itse, Toi-vo Tuik ja kõik tubli’ talguli-sõ; mõttõ vãllãmãrkjã’, kũlã noorõ’ imã’ Agnes, Merili, Mar-ta, Meel ja Maris; projekt iist-vidãjã’ Maris Andreller ja Meel Valk. Suur teno nõvvo ja abi iist ka’ teeles, Aino Suurman ja Tiia Ilmet, ja esã Andreasõlõ teno mãnguvãlãku pũhtsemi-sõ iist.

Aiõumma!

Nedsãjã mãnguvãlãk.

Erãkogo pilt

Karāhkäumisõst vanal aol, 2.

NASSARI ELVI

Hobössidõga õitsih

Keväjä tükke hainast puudu tulõma, tuuperäst käüti tõute-gemise aigu hobössidõga õüt-sih. Vahtsõliina kandih Tsäp-si küläh käüti terve küläga – osa mihi vahť hobössit, kooni tõõsõ’ magari’. Mõni võť puu-tüüd, nigu rattatsõõri, üteh tetä’, a suurõmbast jaost istuti niisama tulõ veereh. Aeti juttu ni tetti nalja. Olõ-s õnnõ suu-rõ’ inemisõ’ ütsindä tulõ ümb-re, a latsõ’ kah.

Setomaal minti küläga kok-ko õitsi perämätsel üül. Õitsi-vahilõ tuudi toobitäüs viina, midä peremehe’ üteh jeie’. Naa-se’ veie’ süüki: munnõ, kardoh-kit vai lämmind kardohka-suppi.

Hobössidölõ perräkaemisõst palgati vaht külä puult ütit-sõlt. Võeti kost küläst mõni vaenõ ineminõ, kiä tiine nii uma talvidsõ leevä – hobõsõ päält massõti mõõdutäüs kes-vi vai rüki. Inämbüiste käve arvõstus kümme nakla vilja hobõsõ päält, hobössit oll’ tuul aol pallõ. Hobõsõvahist võid-sõ olla’ ka naistõrahvas, a tuud oll’ harvakutti. Tüüd alõst vaht jüripääväst vai keväjätsest migulapääväst kooni sügüse-ni. Kirotoť om kah, õt kooni väikomaapääväni.

Vahil õga üüse tuli palli ja tulõ mano tull’ ka külälatsõ’, tsura’ ni tüdrokõsõ’. Nuu’ oll’ mõtsah õitsivahil abih, pää-mätselt nuist tallast, kinkil hobõsõ’ õitsih. Käüti külämaio pääl, koh kari oll’ käünü, hai-namaio pääl pääle hainaai-gu vai mõtsuh. Poiskõisi jaost oll’ õitsimine-k oodõt: kafast kodo tullõh süüdi kõtt täüs, sis hobõsõ sãlgä ni õitsi.

Tsurrõl oll’ säädüs, õt õga-üts pidi vahil abih olõma ja üsätäve puid tulõ mano tuu-ma. Ku vihmanõ aig oll’, tetti lepäossõst salassit, sääl piktõ-di ja aeti jutussit. Vahel käve’ nuu’ väiko’ õitsilisõ’ ka koh ubinavargih.

Tulõ man maa pääl ka maa-ti, kotost oll’ mäane rõivapa-la ala võet. Õga üüsidõ veiga maataki-s, suurõmb aig laulõti vai hullati. Peräkõrra oll’ vaht ütsindä hobössit kaitsmah – timä magari päivä uma unõao perrä. Hummogu vaht heräť latsi: noh, õüdsilatsõ’, üles, üles!

Hobõsõvaht pidi hoolas olõ-ma, ku hobõsõ lask’ ar’ kaoda’, oll’ vastutus timä pääl. Tuu peräst, õt hobõsõ’ kavvõ lää-si-i, oll’ näil jala’ kamtsah. Ravvadsõ’ kammidsa’ oll’i, lukuga käve’ kinni, õt varga’ saasi-i hobõst ar’ viia’. Vahil oll’ käeh kepp vai pikk ruusk.

Rõugõ kandih oll’ hobõs-sidõ hirmtamisõst kepp, min-kõl küläh jämme, mitmõ røn-gaga raat (tirinui), mia kõvas-tõ tiris. Olõ-i kuulndu, kas Setomaal ka säändsit oll’, a kimmähe oll’ lühko’, püürle-vä pääosaga pulga’ (kärsti). Kaalah oll’i’ hobõssil kellä’, õt pümme käeh olõsi’ näide olõ-misõ kotus arvu saia’.

Tuld tetti ka tuuperäst, õt tuli hoit’ sussi kafast kavvõm-bahe. Õga soe’ veiga hobõssit julgaki-s puttü’, nimä’ proo-mõ’ varssu kätte saia’.

Talokařusõkõsõ’

1920. aastil aeti Setomaal külämaa’ krunti, õgal pere-mehel hindäl tull’ uma’ eläjä’ süütä’-kaitsa’ vai sis palgada’ kafalatsõ’. 6-aastast loeti taloh jo tüütegijäst.

Umal aol ommõ eiski põllu-majandusõ loenduslehti pää-le (põllumajanduse statistika) märgit karusõkõisist talolatsi nime’ ja vanus. Kinkõl kotoh kafalatsi olõ-s, palgaś võõ-rit. Kuah perreh oll’ pallõ latsi, anti mõni sugulaisi mano kar-ja. Süük sääl mäane oll’ õnnõ – koh paremb, vahel kehverb. Vahõl võidsõ olla’ õga hum-mok üts ja sama.

Mälehtë, õt mu uma lell võta-s täüsmehenä kardoh-kaputru suu sissegä – niivõrd viland oll’ kafalatsõna viiga keedet tahkõ hummogupud-ru süümisõst. A karāhkäumi-sõl oll’i’ ka uma’ rõõmu’, ku sai tõisi latsiga hullatus vai jõost suuri vähke püvvet ni paah keedet.

Karalatsõst kavvõndõhe

Setomaal suurist perrist kaubõldi latsi ka kavvõndõhe Eestimaalõ. Õga keväjä laa-dopääväl käve’ Võro-, Valga-, Tarto- vai Viljandimaa talope-remehe’ hindilõ Petserest kafalatsi ni suvitsit tüütegijit (talotiinjit) kauplõmah.

Tuu jaost oll’ kimmäs kotus Poska huulidsa, turuplatsi ni Vana-Piitre restorani vaihõl.

Kaubõldi ka Pihkva huulidsah, Paatskovka puul.

Säänest kauplõmispaika, kohe tõõnõkõrd tull’ kokko liki 300 tüüpakjat, kutsti „ofa-turg“. Inämbüiste otsti tüüte-gijit suvõaost, vahel tetti ka aastakaupa.

1937. a 12. aprillil kiroť aoleht Maa Hääl ofaturu kot-silõ jutu päälkiräga „Põllutõõ-liste laat Petseris“. Karusõkõisi kotsilõ oll’ kirotoť nii: Eri liigi orjaturul moodustavad karja-lapsed. Need on enamasti pisi-kesed vesininased poisid või tüdrukud, kellel isa või ema kaubategijaks kaasas. Muidugi valib siis isa peremehe ja toimub kogu kaubategimine tema kaudu, poiss ise on kaas-as ainult näitamiseks ega ole temal kohavalius või palga-tingimuste juures vähematki ütlemist. Samuti läheb kogu palk sügisel isa kätte ega näe karjane ise sellest punast pen-nigi. Perelauas on sõojaid suid palju ja leiba vähe ja tillemgi liige peab juba maastmadalast alates oma osa veeringuid kok-ku kandma.

1933. a keväjä oll’i’ palga-pakmisõ’ säändse’: sulasõlõ 80 krooni üteh prii rõivaga, tütrikõlõ 50–60 ja kafalatsõlõ 30–40 suvõ iist. Tõõnõkõrd võidsõ palk hüä olla’, a süvvä’ anti jal’ kehverbähe. Tahe-ti Võromaalo, koh süük hüä ja kodo ka lähkoh.

1935. a johtu nii, õt Petse-re turgu tull’ taloperemehe’ Lätist, kiä’ pakõ’ pallõ parem-bat palka – tütrikõlõ 30–40 ja kafalatsilõ 20 krooni kuuh. Sis mulgi ja tarto peremehe’ pidi’ uutma, kooni lätläse’ oll’i’ län-nü’, õt naada’ ka hindilõ tüülisi kauplõma.

Eesti ao lõpuh, ku naksi’ talodõhe tulõma Poola põllu-tüülisõ, latsi’ hinna’ Petsere-maa tüüjõu jaost veiga alla.

Üte talolatsõ mälestüs

Arvada’ oll’ sääne pikält kotost ar’olõminõ latsõkõsõlõ rassõ, imälgi silmä’ tsilkõ’ prassatõh.

Mu vana sugulanõ, nüüd jo 93-aastanõ Siima Alla Trõn-nõ küläst om kõnõlnu, õt kuis timä 7-aastatsõlt Valgamaalõ karja viidi.

Ar’ minneh nakas timä halõhõhe ikma, kai taadõ ja näkk, õt imäl-esälgi oll’i’ sil-mä’ hämme’. A taloperemiis, Kikka-Karla oll’ trõöstnü: ar’

Vasila Vassil lepätõroga, Mäasovitsa külä 1914.

Väisaneni Armas-Otto pilt ERMi kogost

ikku-i, mi naka sinno hoitma ku umma last. Pernaane Leena olnu hüä ja sõbralik ineminõ, karāhkäüminõ Valgast 6 km kaugusõl suurõh taloh olõki-s veiga rassõ. Kogoni talo kufa pulli Bruunoga mõistsõ Alla sõbrast saia’. Tõõsõ’ jovva-s ar’ imestä’, mille pull latsõ-kõist hoit. A tüdrokukõnõ vei suurõlõ eläjäle õks salahuisi rumigutäve hobõstõlõ mää-rät jauhha.

Allalõ (ketä pernaane kut-sõ Alli) oll’ suur imeh, õt sam-ma tallo oll’ tiinjatütrikust võet timä täditütär Mahnu-va küläst. Suur ja kavval tüt-rik pallõ’ nuurt sugulaist appi lehmi nüssmä. Tuu oll’ rassõ tüü väikolõ latsõlõ, a tõõnõ meelüt uma makõ jutuga ar’. Ku näio joudsõ nelli lehmä ar’ nüssä’, sis lats õnnõ üte.

Peräst, ku karāpõlv läbi sai, anti palgaraha imä kätte. Per-naane kinke kafalatsõlõ vil’ ka ilosa villadsõ kleidirõiva. Allal oll’ peräst veiga hallõ miil, ku kostki kuulda’ sai, õt suu-rõ talo peremiis oll’ kiudutõť Tsiberihe.

Kuis kařa man aigu viideti

Hüä oll’, ku kafamaa’ put-tu’ ütte ja latsõ’ saiõ’ uma-vaihõl mängi’. Tõõnõkõrd tull’ ütsindä umaette eläjidõga olla’ ja õga sis vanast mäenest raa-madulugõmist kafa man olõ-s. Kafalatsõl, ku oll’ hüä pini, kiä mõist’ vällä tükjit eläjit tagasi aia’, oll’ elo hõlpsamb. Ku pin-ni olõ-s, sis tull’ hindäl kipõ juuskja olla’. Ku aigu oll’, siis veie’ poiskõsõ’ vägükaigast, maadli’ vai mänge’ eissugu-matsi kafalatsõlõ mängõ.

Muidogi tull’ pääle eläjidõ kaitsmisõ muudki tüüd tetä’, kotoh eläjilõ haina kakku’, anomit mõskõ’. Lõõnat maada’ lasta-s kavva. Kafapoiskõsõl oll’ õks väits nõõräga üteh, tüdrokõsõl vardakott.

Suvõga tekk karāpoiss mito paari viiska valmist, nii hindä-le ku tõisilõ. Karāh ollõh tetti ka vihtu ni kõüdeti luudõ.

Tüdrokukõsõ’ koiõ’ kin-dit, teie’ välläumblist – tsusõ’ uma tulõvadsõ kosilasõ ham-mõ kaaltagotsõlõ (kraelõ) vai

rinnalatilõ ilosit kirju. Vanast naati pridanakraami jo maast madalast valmstamma ja tuud õks sis kafa man tetti.

Tuu oll’ paiupilli

Pääkarusõ toro (piibar) oll’ haavapuust, kõotohoga ümb-re mähit. Mõnõl oll’ ka sarvõst tett pill, tuu helü kostu kavvõ ja and’ tiidä’ kafa välläajami-sõst vai kodojoudmisõst. Talo karusõkõnõ tekk eis hindäle, sis ku puukuur jo vallalõ oll’, paiupilli vai lepätõro. Tuud tä puhkõ eläjilõ.

Mõni mõistja tekk ka haava-puujupi seest tühäst. Tuust sai piibar, minkõ torrõ helü kos-tu mitmõ versta taadõ, oll’ hüä pill suťõ hirmtamisõst. Tiidä-ki peläs susi karāpini kilgah-tamist inämbä ku torost tulõ-vat hellü. Inne jüripäivä tohi-s mäenestki pilli puhku’, peeti patust.

Vinne kafalatsi paiu- ja lepäpille om üles tähendäni 1930. aastidõ lõpust ka seto kultuuri uurja Zurovi Leonid (kae’: zurov.ut.ee).

Mälehtë, ku karāh käve, tekk esä mullõ lepäst toropil-li. Vaihtõpää’ ku pill ar’ kui-vi, tull’ vette kasta’ ni jal’ sai kõrda.

Umast karāpõlvõst

Karāh naksi ma käümä 5-aas-tatsõlt, mul oll’ ka uma hüä karāpini Polla. Meil oll’ 2 leh-mä, pull, hõhv, vaśk ja lam-ba’. Jalah oll’i’ mul lehmäna-hast tsuvvakõsõ’, pääh rätike-ne, karmanih imä tett võiuleib. Piim panti pudelaga üteh.

Kafamaa’ olõ-s kotost kav-võh. Mälehtë, õt karāga mõt-sah ollõh kaiõ üleväst mäe päält Kunidsa Gora küllä – häiermuh aia’ ja ilosa’ talo’ Piusa kaldõ pääl, kotus, midä inämb olõ-i alalõ!

Suurõmbast saiõh naksi kafa man raamatit lugõma. Joh-tu, õt ütevoori panõ-s tähe-legi, ku kari ar’ kattõ. Pahan-dus oll’ suur, eläjä’ oll’i’ lännü’ Piusa viirde, üts lehm oll’ vao-nu kõtuni läppü. Joosi ikuga kodo, esä kutś külämehe’ appi, kapluga veeti lehmäkene vällä. Ma sai vitsa kah, õt mille olõ-s hoolõlinõ. A raamatidõ lugõ-mist ma õks tuuperäst õs jätä’ ni karāh kävveh ma paremba meelega loi, ku näputüüd tei.

Karāaig oll’ perrä kaiõh üts illos aig!

Lehte tegevä’:

Toimõtaja Kauksi Ülle, tel 5656 9079, e-post: kauksiyllle@gmail.com
Toimõtaja (lisaleht Vahtsõt Vallah) Kittusõ Kelly, tel 522 0661, e-post: kelly.kittus@setomaa.ee
Keeletoimõtaja Palmi Silvi
Seto keele tõlkja Sarvõ Õio
Külesäädmine Lööpri Prit
Välläändaja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Õio, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõõ Vello, Järvelilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükjā: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõt Vallah Setomaa vald.

KAASTÜÜ’ saata’: kauksiyllle@gmail.com

vai Setomaa aoleht, Obinitsa külä, 65301, Võro maakund.

SETOMAA VALLA UUDISÕ’ saata’: kelly.kittus@setomaa.ee

Tähtaig õga kuu 12. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Ahvenamaa oppõreis oll’ opõtlik

(edeots 1. lehekülel)

Tähtis pido ja Ahvenamaa elojovvuh kommõh om inne jaanipäivä meiupeue ehtminõ. Tuld õi tetä’, a ehitäs korgõ lati küläh olõv põikpuu lille ja vani-kidõga. Sääl ümbre peetas pito.

Illanõ õdagusüük restora-nih Västerrõ kujonõsi ütes-reisi tippõdagus. Anders Wes-terberg ja Maria Sten-Wester-berg eläse’ Ahvenamaa lõuna-rannikul mere veereh. Umah restoranih pakva’ nä kalla ja tuud, mis näide aiah ja nurmõ pääl ni mõtsa all kasus. Sõõ-

gimaja oll’ mõtsa veereh, suur kuus läve iih, ja näkk vällä ku suur-suur kasvuhoonõh. Peräh selgu, õt tãllgi ehtet taas-kasutõť materjalist. Peremiis oll’ tüütänü suuri laivu pääl ja vabal aol püüdnu kalla. Naane oll’ kutsõlt apteekri. Siih tull’ jälki vällä, õt õgal ettevõtjal, eriti kokal piät olõma näütles-jäändi ja esinemisjulgust. Tuu, kuis peremiis pand’ kogo selts-kunna süüma kallo nuid osa-sit, midä inämbüiste süvvä-i, oll’ muljõtavaldav. Mitu süüki tekk’ tã pääle eel- ja pääruugõ viil lisas maitsmisõs. Näütütes

pannkoogi’ kalaga. Kulätimi ka aiah, mere veereh ja sada-makõsõh. Oll’ õkva tunnõh, õt läämi ar’ hüvvvi sõpru mant.

Kõik Ahvenamaal koha-tu’ ettevõtja’ oll’i’ usina’, kasi-na’, täpse’, lahkõ’ ja jagasiva’ kogõmuisi hüämeelega. Näü-tes nuur pereh, kiä lehmi pidä-si, oll’ ka maheda maailmavaa-tõ pooldaja. Õgal talol oll’ uma talopuut, koh lisas hindä too-dõtulõ oll’ kõgõ ka ümbretsõõri meistridõ loomingut müvvä’. Kesküü paiku joudsõmi Marienhamni sadamahe ni alaś tii kodo poolõ.

Laivah ja bussih joudsõ viil hulga muljõtada’. Ahvenamaa sai kodotsõs ja armsas. Oll’ hüä miil nätä’, õt Setomaa iistvõt-ja’ omma’ ka õigõl tiil nii uma energia juurutamisõl ku mahe-da tii otsingul. Kogokundlik tüü ja umavaltus omma’ ka avitanu’ pallõ saavuta’. Ka kohvikupäävä’ ja ettevõtõtõ koonduminõ omma’ tulõmust andnu’.

Aitumma kõrraldajilõ ja vidäjilõ! Sai nii kogõmusi, aktiivsõť puhkust ku lihtsalt kuuh olla’ tõisi ettevõtjidõga ni vahtsit sõprugi lõüdä’.

9. klassi lõpetajad käisid vallavanema vastuvõtul

24. mail kogunesid Meremäe, Mikitamäe ja Värskas koolide 9. klasside lõpetajad Värskas Talumuuseumi vallavanema vastuvõtule, et ühiselt vaadata tagasi üheksale kooliaastale, jagada mõtteid tuleviku- plaanidest ning üksteisega tutvavaks saada.

KARIN VILJUS

Vallavanem Raul Kudre tervitas kohaletulnuid ning pidas kõne, milles märkis, et lõpetajad peavad tegema valiku, kuidas oma haridusteed jätkata, aga kui kindel valik selles osas puudub, siis soovitas vallavanem jätkata õpinguid gümnaasiumis, mille lõpetamisel on sihid kindlasti selgemad. Oma kõnes peatus vallavanem veel kultuuriruumi erilise teemal ning julgustas lõpetajaid ka mujal maailmas ringi vaatama ja kogemusi omandama, et nad saadud teadmiste ja oskustega saaksid tulevikus Setomaa arengusse panustada. Lõpetajatele oli muuseum ette valmistanud ka töötoa, kus kohalolnud said muuseumi

Valla koolide 9. klassi lõpetajad Värskas Talumuuseumis.

Foto: erakogu

perenaise Külli Kauri näpunäidete järgi harjutada eluks vajalikku nõobiõmblemist, milleks on kuus erinevat varianti.

Sel aastal on Setomaa vallas kokku 23 põhikoolilõpetajat, kellele vallavanem Raul Kudre andis üle vallapoolse kingituse ning soovis eksamil head põrumist. Meene said ka 9. klasside klassijuhatajad.

Koolilõpetajad Setomaa vallas

■ Värskas Gümnaasium

9. klass Grethel Hinno, Janna-Liis Jõesalu, Raigo Kista, Kevin Liblik, Tõnn Raudoja, Henri Rõžikov, Kaarina-Johanna Saarekivi, David Saljajev, Anete Savik, Andris Smorodin, Sander Toobre, Jaan Rudolf Vaher. Klassijuhataja Ilme Hoidmets.

12. klass Jaana Jermotšenko. Klassijuhataja Anneli Jõgela.

■ Mikitamäe Kool

9. klass Carmen Ilves, Moonika Talas, Triinu Tobreluts, Aleks Kallari, Tanel Kallari, Joosep Molodök. Klassijuhataja Maila Hainsoo.

■ Meremäe Kool

9. klass Andre Ausma, Gerli Kuljus, Andreas Käst, Lisette Lumik, Marek Toomik. Klassijuhataja Silvi Palm.

Vastsed valla-kodanikud

KELLY KITTUS

Päikeselisel 3. juuni hommikul kogunesid 2018. aastal sündinud laste pered Värskas lasteaeda vallavanema pidulikule vastuvõtule.

2018. aastal sündis Setomaa vallas 31 last, nendest 18 tüdrukut ja 13 poissi. Vallavanema vastuvõtule saabus 21 perekonda.

Vastuvõtul tehtud ühispilt.

Foto: Reigo Teervalt

Esinesid muusikakooli õpilased Meeli Härmsoni juhendamisel. Iga laps sai kingituseks Piusa Savikoja valmis- tatud nimelise meenekaasi ja

raamatukogudelt kinkeraamatu „Pisike puu“. Vallavanem Raul Kudre tõi oma kõnes esile, et oleks tore, kui kõik need 31 last Setomaal ka oma kooli-

teed alustaks.

Pärast ametlikku osa toimus ühine tordisöömine ja pildistamine, tehti tutvust ka Värskas lasteaia kohta.

Lobotka küla noored hoiavad traditsioone

TRIINU KOTOV

Lobotka külaelanik

Lobotka küla noored on võtnud südameasjaks hoida küla pikaajalist traditsiooni, milleks on iga kolme aasta tagant toimuv küla kokkutulek.

Aastal 1998 toimus esimene Lobotka küla kokkutulek tollase külvavema Palumaa Pauli eestvedamisel, kui avati külakivi. Aastaid hiljem sai külvavema rolli Kotovi Helder, kes on panustanud väga palju aega, jõudu, oskusi ja teadmisi Lobotka küla arengusse. Helduri eeskujul kirjutatakse selle aasta kevadel küla- noored projekte, et korrastada

külaplats ja korraldada küla- elanikele meeleolukas kokkutulek. Kokkutuleku eelnädalal värviti kõlakoda ja meisterdati uued pingid, seda kõike Setomaa Edendüsifondi toega. Suve jooksul lisandub külaplatsile ka külakiik, mis on alati laste jaoks olnud oluline kohtumise ja ajaveetmise koht.

8. juunil toimus kaua oodatud Lobotka küla kokkutulek.

Lobotka küla kokkutulekul.

Foto: Lenno Ziukman

Üheskoos külarahvaga kaeti rikkalik pidulaud, vaadati pilte ja videoid küla ajaloo- st, lapsed hüppasid batuudil, võeti osa erinevatest lõbusatest mängudest, peletati mudalasi lõkke- soojuses ning sündmus lõppes tantsuõhtuga Wismari Poiste saatel.

Kokkutuleku peamiseks toetajateks olid Setomaa vald, Võrumaa kohaliku omaalgatu-

se programm, Värskas kultuurikeskus, lahked külaelanikud ning külalised tantsuõhtul.

Osalejaid oli kokkutulekul üle poolesaja ja tantsuõhtul veelgi rohkem. See tegi südame soojaks nii korraldajatel kui ka osalejatel ning andis indu juurde selleks, et ka edaspidi külaelu elavdada.

Lobotka küla noored väärtustavad ja peavad meele- enda ümber elavaid inimesi, sest just nemad on need, kellega koos saame suuri ja olulisi tegusid teha ning ennast turvaliselt tunda. Seniks, kuni jagub toetajaid ja tahtejõudu, on noored valmis küla heaolu nimel tegutsema.

Elagu Lobotka küla!

Kauni kodu konkurss

ERIKA JOONAS

komisjoni esimees

Setomaa valla kauni kodu konkurss oli tänavu väga kõrge tasemel. Seekord oli konkursile esitatud palju kauneid kodusid kas külvavema poolt või lihtsalt möödajale silma hakanuna, kuid eestlane on liiga tagasihoidlik ja paljud koduomanikud loobusid konkursil osalemisest. Külalastatavad kodud ja objektid jätsid väga meeldiva mulje. Konkursi- komisjon tegi oma valiku kolmes kategoorias.

I kategoorias (põliskodud, suvekodud, talud) sai kauneima kodu tiitli **Kaie ja Kalju Kõiviku kodu Mägiste talu Küllätüväs külas**. Pere on loonud omale suures looduslikus orus kauni kodu, mis on olnud Kalju lapsepõlvkodu. Jalutades avanevad kaunid vaated igasse ilmakaarde. Erinevatele kõrgustele rajatud järved on ühenduses kivikestega palistatud ojaga. Tarbe- ja iluaed on ühtselt kaunis ja hoolitsetud elumaja ümbruses. Terve pere on palju hoolt ja aega panustanud ning osavalt ära kasutanud kogu looduse poolt pakutava – üsna maja lähedalt võib leida mäe seest isegi koopa!

Teise koha punktid sai Eve talu Võõpsu külas (perekond

Kolpakov) ja kolmanda koha Mäe talu (perekond Mäesaar) Laossina külas.

II kategoorias (seto kodud) osutus võitjaks **perekond Kikkamäele kuuluv Põllumetsa talu Sesniki külas**. Maanteelt mööda sõites ei pane Põllumetsa talu tähelegi, kuna see asub kõrgemal ja maanteest veidi eemal. Talu hoone on hästi säilinud ja korras ning liigi- ja värvirohke aed meeldis komisjonile väga. Lisaks püskutele leiab aialt palju kauneid suvelilli ja puhkekoha. Kuna talu on vana, siis leiab piisavalt varju suurte viljapuude ja -põõsaste vahel, aias oli väga põnev jalutada.

Teise koha vääriliseks tunnistati Kriisa talu Litvinas ja kolmanda koha sai Koomäe talu Jaanimäe külas.

III kategoorias võistlesid kortermajad, ühiskondlikud objektid, ettevõtted, ühistud ja külaplatsid. Siin pälvis komisjoni poolehoidu **Tiigikese kortermaja Meremäe külas**. Teine koht läks Värskas Lasteaiale ja kolmas koht Treski Kõünile.

Setomaa Vallavalitsus tunnustab konkursi parimaid 23. juunil Värskas jaanitulel seinaplaadi ja rahalise preemiaga.

Komisjon tänab kõiki kaunite kodude, asutuste ja ühiskondlike objektide kaunina hoidjaid!

Mägiste talu Küllätüväs külas.

Foto: Erika Joonas

Põllumetsa talu Sesniki külas.

Foto: Erika Joonas

Tiigikese kortermaja.

Foto: Erika Joonas

Meremäel ja Obinitsas antakse tänavatele nimed

ERIKA JOONAS

Setomaa Vallavalitsuse majandus- ja arendusosakonna juhataja

Setomaa Vallavalitsus määrab Meremäel ja Obinitsas tänavatele nimed. Seoses sellega muudetakse neis kohtades kinnistute lähiaadressid liikluspinnas põhiseks. Maaomanikud, keda aadressimuudatus puudutab, saavad vallavalitsuselt selle kohta vastava kirja.

Kohalik omavalitsus peab ruumiandmete seaduse kohaselt tagama koha-aadresside määramise ja nõuetele vastavuse. Aadressiandmete süstee-

mi eesmärk on tagada aadressiobjektide selge ja arusaadav määratlemine nii nende asukohas kui ka andmekogudes ja registrites. Koha-aadress peab tagama, et aadressi omav objekt oleks hästi leitav – näiteks kiirabi, päästeteenistus jõuaksid kriisiolukorras sihtkohta kiiremini kohale. Väikekohtade ja liikluspindade (nt tänavate) kohanime määrajaks on kohanimeseaduse alusel kohalik omavalitsus.

Tänavate sildid ja uued numbrid majadele paigaldab vallavalitsus. Riiklikes registrites muutuvad aadressiandmed automaatselt.

Seto Kongressi Vanemate Kogu kuulutab välja

konkursi RIKKA IVANI STIPENDIUMILE

summas kuni 765 eurot.

Stipendiumi eesmärk on toetada ja innustada Setomaa laste ja noorte pärimusmuusikaõpinguid. Stipendium ergutab Setomaal elavaid õpilasi tegelema pillimänguga, ennast arendama, avalikult esinema ning viljelema traditsioonilisi mängutehnikaid, viise ja pille.

Stipendiumit saab taotleda järgmiseks otstarbeks:

- õppemaksu tasumine huvikoolis;
- eraõpetaja palkamine;
- pilli ostmise või remondi osaline või täielik rahastamine;
- osalemiseks pärimusmuusikateemalises pillilaagris või koolitusel väljaspool Setomaad;
- esinemiseks konkursil või võistumängimisel väljaspool Setomaad;
- esinemiseks festivalil väljaspool Setomaad.

Stipendiumi taotleja:

- peab olema taotlemisele eelneva aasta 31. detsembri seisuga ajaloolise Setomaa rahvastikuregistrijärgne elanik või on nimetatud piirkonnas (huvi)kooli õpilane;
- on avalduse esitamise hetkel kuni 18 aastat vana (kaasa arvatud);
- tunneb püsivat huvi muusikaõpingute vastu, mis väljendub muusikakooli õpingutes või kodus õppimises juhendaja käe all. Kasuks tuleb osalemine pillilaagrites ja seto kirmastel.

Stipendiumitaotluste esitamise tähtaeg on **25. juuli 2019.**

Stipendiumi taotlemiseks tuleb tähtjaks esitada Seto Kongressi Vanemate Kogule järgmised dokumendid:

- vabas vormis taotlus koos põhjendusega ühel A4 leheküljel (lisada taotleja kontaktandmed – aadress, e-post, tel nr ja pangarekviisid);
- soovituskirja taotleja õpingute juhendajalt.

Taotluse võib esitada nii õpilane, tema seaduslik esindaja kui ka juhendaja. Taotlus esitada e-posti teel Seto Kongressi Vanemate Kogule aadressil igortaro@setomaa.ee.

Komisjon vaatab ja arutab läbi laekunud dokumendid ning teeb otsuse stipendiumi või stipendiumite määramiseks. Komisjonil on õigus teha otsus mitme stipendiumi väljaandmiseks stipendiumifondi ulatuses.

Komisjon teeb stipendiumisaajatele otsuse teatavaks hiljemalt viie tööpäeva jooksul. Stipendiumi tunnuskirja antakse Väikeses kuningriigis 2. augustil 2019 Navikõ külas Setomaal.

Kes soovib, saab Rikka Ivani 2019. a stipendiumi jaoks raha anda. Stipendiumiraha võib kanda MTÜ Seto Kongressi Tugiühing pangavarvele EE821010220029174017, seletus: annetus Rikka Ivani stipendiumifondi.

Setomaa vallas alustas tööd uus ehitusspetsialist Marge Liiva-Oiov.

Tel 785 6635, 506 3225; e-post: marge@setomaa.ee.

Vastuvõtt Mikitamäel kolmapäeviti kella 9–12

26. juunil, 10. juulil, 24. juulil, 14. augustil ja 28. augustil.

Vastuvõtt Meremäel kolmapäeviti kella 9–12

3. juulil, 17. juulil, 31. juulil ja 21. augustil.

Setomaa Vallavolikogu otsustega lõpetati Napi külas Haava detailplaneeringu koostamine ja Määsi külas Erala detailplaneering.

Mõlemad detailplaneeringud pidid olema valmis hiljemalt 1. juuliks 2018, kuid seda ei tehtud. Arendajal tuleb huvi korral algatada uus detailplaneering.

TÄNUAVALDUS

Täna noori loodust hoidvaid kaevumeistreid (Mikk Tuisk ja ta abiline). Olete tõesti oma eriala meistrid. Nagu võluväl sai minu kaev korda. Aitäh puhta joogivee eest! Edu teile teie ettevõtmistes!

Vanaema Heli Mikitamäelt

Setomaa Vallavolikogu istung 30.05.2019 Värskas

- Kinnitati Setomaa Vallavalitsuse 2018. aasta konsolideeritud majandus-aasta aruanne.
- Algatati Setomaa valla arengukava muutmine

aastateks 2019–2028 ja kinnitati muutmise ajakava.

- Otsustati lugeda tuvastatuseks Navikõ külas asuva sauna peremehetus.

- Otsustati lõpetada Määsi külas Erala kinnistu detailplaneeringu koostamine.
- Otsustati lõpetada Napi külas Haava kinnistu detailplaneeringu koostamine.

- Valiti Setomaa Vallavolikogu revisjonikomisjoni esimeheks Oleg Kostõgov, aseesimeheks Arno Vares, liikmed Imre Liivago, Svetlana Rattus, Aarne Leima.

Looduses liikudes tuleb meeles pidada nii enda kui metsa heaolu

KELLY KITTUS

kommunikatsioonispetsialist

Suvi on aeg, kui väga paljud meie seast igal vabal momendil oma sammud metsa seavad. Mets on koht, kust leiame värsket õhku, toitu ja hinge- rahu. Samas ei tohiks hetkekski unustada, et metsa tuleb austada ja metsas toimetades peab inimene järgima reegleid, selleks et kaitsta iseenast, teisi inimesi ja loodust.

Pea kinni režiimi- piirangutest ja igaihe- õiguse põhimõtetest:

- Igaüheõiguste all mõeldakse looduses vabalt liikumise õigust kõikide maaomanike maadel viisil, mis ei too endaga kaasa paha ega segadust.
- Pea meeles, et liikumist ja muid igaiheõigusi on piiratud looduskaitsealadel ja matkaaladel, õuealadel, põldudel ja istandikel, samuti ametivõimude otsusega ka mõnedel muudel aladel.
- Mujal võid matkata igaüheõigusi järgides, kui ei tee pahandust ega tekita segadust.
- Kasuta ka trenenit koeraga (vm koduloomaga) loodusmaastikel või matkaradadel liikumiseks alati jalutusrihma.
- Liigu ja tee laager jälgi jätmata:**
- Kasuta tähistatud matka- ja

teeradu, et maastikku asjata mitte kulutada.

- Tee laager selleks tähistatud kohta. Kui sellist paika läheduses pole, vali juba varem kasutuses olnu. Väldi sambliku- ja muid tundlikke pinnaseid.
- Käitu nii, et sinust ei jääks laagripaigale jälgi.
- Liigu maastikul taktitundeliselt – ära tee liigset lärmi ega häiri loomi.

Tee tuld läbimõeldult:

- Uuri välja, kas metsaminek pole tuleohu tõttu keelatud, teavet saad päästeala infotelefonilt 1524 või lähimast RMK teabepunktist.
- Kui metsaminek on lubatud, siis tea, et mida suurem on tuleohuklass, seda kõrgem on tuleoht ja seda ettevaatlikum pead tule tegemisel olema. Teavet tuleohuklasside kohta saad internetist Riigi Ilmateenistuse kodulehelt.

Treski mets pärast põlengut.

Foto: Einar Raudkepp

- Pea meeles, et lõket teha ja telkida tohib vaid selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas.
- Lõkke tegemisel eelista kattega lõkkekohta ning järgi kõiki juhiseid. Viienda ehk kõrgeima tuleohuklassi puhul pigem väldi tule tegemist.
- Kasuta tule tegemisel valmis puid või mahalangenud oksa, ka looduslikku päritolu jäätmed võid põletada lõkkes.
- Kaasasolevat grilli kasuta vaid ettevalmistatud ja tähistatud lõkkekohal, kasutatud grillsööd kalla lõkkeasemele.
- Ole tähelepanelik ja ära jäta lõket valveta. Lahkudes kustuta lõke korralikult.
- Ära suitseta metsas, vaid ainult ettevalmistatud ja tähistatud lõkkekohal. (Tubakaseaduse § 29 ütleb, et suitsetamine on keelatud metsas ja muu taimestikuga kaetud

alal tuleohtlikul ajal.)

- Metsapõlengust teata telefoninile 112.

Korista enda järelt prügi:

- Kõik, mille jõuad metsa viia, jõuad sealt ka välja tuua. Isetegvuslik prügimajandus koormab loodust vähem ning ei tekita nii palju lärmi ja jälgi kui prügi koristamine masinatega. (NB! ka metsa jäetud klaastarast võib süttida tulekahju.)
- Kui sa oma prügi ise ära ei vii, pane orgaanilised jäätmed (teekotikesed, kohvipaks, toidujäätmed) lähedal asuvasse prügikasti.
- Tuldõõte prügi põleta tuleasemel, kuid ära tee seda tuleohtlikul ajal. Ära põleta alumiiniumi sisaldavaid pakendeid ega plastikut.

Meile võib tunduda, et õnnetused meid ei puuduta, kuid tööle näkku vaadates võib siiski öelda, et need sünnivad siinsamas, meie lähedal. Näiteks 25. aprillil kell 14.34 said päästjad teate kulupõlengust Setomaa vallas Treski külas. Metsa all pooleteisele hektarile levinud tulekahju kustutamine võttis päästjatel aega üle kolme tunni. Pilt, mis pärast põlengut avanes, oli trööstitu. Kuigi põlengu põhjus pole teada, on see meile kõigile hoiatavaks õppetunniks.

Soovin kõigile metsasõbralikkude liikumist ja kaunist suve!

Aeg valmistuda kolmandateks Vunki mano! loometalguteks

Kahed Vunki mano! loometalgud on edukalt seljataga ja mitukümmend kasulikku ning Võrumaa elu edendavat ideed on läbi töötatud. Enamus neist veel arendab oma lahendusi edasi ja paljud on jõudnud juba esimeste tulemusteni.

Loometalgud on osutunud üle ootuste populaarseks ja on suur rõõm, et Võrumaa inimesed on valmis oma kodu- koha heaks nii palju ära teema ning kasutavad innukalt koju kätte toodud pilootprojekti võimalusi. Ka kolmandad loometalgud ei ole enam kau-

gel. Arvestades osalejate ning ideede suurt hulka, tuleks kõigil, kes soovivad talgutest osa saada, juba nüüd ettevalmistusi tegema hakata.

III Vunki mano! loometalgud toimuvad 26.–28. septembril Võru Gümnaasiumis. Avasime oma kodulehel vunki-mano.vorumaa.ee registreerumise, et kõik huvilised saaksid ennast aegsasti kirja panna. Eelmisel korral pidime regist-

reerimise juba kümme päeva enne üritust sulgema, sest kohad said väga kiiresti täis. Kuna sel korral mahub loometalgutele natuke vähem osalejad, siis tuleb kaasalöömise otsus võimalikult ruttu ära teha. Kui soovid tulla osalema oma ideega, siis anna endast korraldajatele esimesel võimalusel teada, kirjutades e-aad-

ressile taavi.karu@gmail.com. Juba praegu on päris mitu ideed kirjas, seega tasub kiiresti reageerida.

Loometalguid korraldavad Võrumaa Omavalitsuste Liit koos Võrumaa Arenduskeskusega, Tallinna Ülikool ning Helpific projekti „Co-creation of Service Innovation in Europe“ (CoSiE) raames.

Projekt toetab Euroopa Liidu teadus- ja innovatsiooni programmi Horizon 2020 (toetusleping nr 770492).

EMÜ kolm konkursivälist õppekohta Setomaa noortele

Eesti Maaülikool võtab 2019. aastal konkursiväliselt õppi- ma kuni kolm Setomaalt pärit noort (vt punkt 3 http://www.emu.ee/sisseastujale/bakalau- reuseope/vastuvott-vastu-vo- tutingimusi-arvestamata/).

Konkursivälisele koha- le konkureerimiseks on vaja- lik Setomaa Liidu (SL) ja Seto

Kongressi Vanemate Kogu (SKVK) soovitus, mille saami- seks tuleb saata CV ja vabas vormis avaldus Setomaa Liidu- le aadressil info@setomaa.ee hiljemalt 1. juulil. Õigeaegselt tuleb esitada sisseastumiseks vajalikud dokumendid Eesti Maaülikooli (http://www.emu.ee/sisseastujale/).

Juuli esimesel nädalal toi- mub SL ja SKVK moodustatud komisjoni vestlus kandidaa- tidega. Vestlusel hinnatakse eelkõige kandidaadi eelnevat tegevust kodukandis, huvita- tust ning teadmisi oma kodu- koha elust ja kultuurist, val- misolekut osaleda aktiivselt kohaliku elu edendamises ja

seto organisatsioonide töös.

Konkursiväline vastuvõtt toimub SLi, SKVK ja EMÜ vahel sõlmitud lepingu alusel. EMÜ on võimaldanud Seto- maa noortele kolm konkursi- välist õppekohta alates 2005. aastast.

Lisainfo 510 6664, info@ setomaa.ee (Kaja Tullus).

Noorsootöö heade tuulte pöörises

TRIINU ARUND

Värskas ANK

Noorsootöö on nagu Rubiku kuubik. Kuubikul on mitu tahku, millest igaüks koosneb omakorda väikestest elementidest. Sellepärast on raske vastata ühe lausega, mis noorsootöö on. Noorsootöö kuubiku tahud moodustavad nii riiklik poliitika kui kohalik omavalitsus, noored ja noorsootöötajad, noorsootöö erinevad väljundid ja koostöövõrgustik. Oleme lõppenud õppeaastal pühendunud sellele, et noorsootöö Setomaal oleks tõhusam ja omavaheline koostöö täiuslikum.

Setomaa valla noored ei ole passiivsed. Lõppenud õppeaastal leiame palju noorte omaalgatuslikke projekte, mis on rikastanud noorsootöö igapäevaseid tegemisi, millest varem võis ainult unistada.

Märkimisväärne on projekti-konkursile „Nopi Üles!“ esitatud projektide arv. See on konkurss, mis on loodud kogukonnas arengule suunatud omaalgatuslike ideede elluviimise toetamiseks noortele vanuses 7–26. Meremäe noored Gerli Kuljus ja Andre Ausma kirju-

Poisid dj-ringis.

Foto: Triinu Kotov

tasid projekti, et soetada hoki-varustus ja uisud selleks, et talvel oleks piirkonna noortel rohkem võimalusi välitegevusteks. Värskas noored kirjutasid kolm projekti: „Multimeedia tuba“, „Pop-up fotostuudio“ ning „Setomaa jalgpall“.

Kõik projektid on panustanud kodukoha arengusse, et noortel oleks mitmekülgne ja lai huvitegevuste valik. Veel

mõned aastad tagasi olid väikevallas huvitegevuse võimalused väga piiratud, kuna piiratud oli valla eelarve. Täna päeval on meil olukord muutunud ning saame pakkuda noortele väga palju erinevaid vaba aja veetmise võimalusi.

1. juunil 2017 jõustus noorsootöö seaduse, huvikooli seaduse ja erakooliseaduse muutmise seadus, mille kohaselt

hakkas riik täiendavalt toetama huviharidust ja -tegevust. Riikliku lisatoetuse eesmärk on teha huviharidus ja huvitegevus 7–19aastastele noortele paremini kättesaadavaks ning pakkuda mitmekesiseid osalusvõimalusi. Tänu täiendavale toetusele on olemas võimalused pakkuda noortele väga erinevaid huvitegevusi, väljasõite ning koolituspäevi.

Mõeldes lastele, peredele ja lastekaitsetööle

RIINA SIIGART

Setomaa valla lastekaitsepsialist

Aastaring Setomaa lastekaitsepsialistina ei ole olnud emotsionaalselt kerge, kuid on olnud rikastav kogemus. See amet on toonud mu teele väga erinevaid, imelisi ja huvitavaid inimesi, mille läbi olen saanud kogemusi, teadmisi ja taipamisi. Mõningaid neist tahaksin lugejaga jagada.

Olen kogenud (ja kohtumistel teiste lastekaitsepsialistidega mõistnud, et see puudutab kõiki selle ala esindajaid), et lastekaitsepsialisti kuvand on ühiskonnas küllaltki negatiivse varjundiga ja teiste valdkondade esindajad omavad vahel üsna omapäraseid arusaamu sellest ametist ja tööst ning sellest lähtuvalt seatakse valdkonnale kohati üsna utopilisi ootusi. Tihti on selliste olukordade ja suhtumiste taga asjaolu, et puudub info. Seepärast tahangi, hea lugeja, sinuga jagada mõningaid üsna utopilisi ootusi. Tihti on selliste olukordade ja suhtumiste taga asjaolu, et puudub info. Seepärast tahangi, hea lugeja, sinuga jagada mõningaid üsna utopilisi ootusi. Tihti on selliste olukordade ja suhtumiste taga asjaolu, et puudub info. Seepärast tahangi, hea lugeja, sinuga jagada mõningaid üsna utopilisi ootusi.

Mida üldse sellise ametikoha esindaja igapäevast teeb? Lastekaitsepsialisti töö põhieesmärgid on jälgida laste õigusi kaitsvate seaduste täitmist ja vajadusel lapse heaolu tagamiseks sekkuda; esindada seadustest tulenevalt lastega seotud probleemide ja vaidluste lahendamisel laste huve; juhendada oma tegevuses kohaliku omavalitsuse lastekaitseametniku tööd reguleerivate riiklikest ning omavalitsuse õigusaktidest.

Igapäevaste tööülesannete hulka kuulub juhtumitöö korraldamine, mis tähendab, et lastekaitsepsialist kuulab ära lapsesse puutuva vaidlu-

se või küsimustega vastuvõtmisele pöördunud isikute probleemid ja abistab neid probleemide lahendamisel koos töös kliendi enese ja/või tema tugivõrgustikuga. Siia hulka kuulub kodukülastuste teostamine, koostöö tegemine haridus-, tervishoiu-, õiguskaitse ja teiste asutuste esindajatega. Tuleb toetada lapsevanemate omavahelist suhtlemist, aidata kaasa nende omavaheliste kokkulepeteni jõudmisele lapsesse puutuva otsuse tegemisel, teostada tegevuste dokumenteerimist. Vanemliku hoolitsuseta jäänud alaealise suhtes täidab lastekaitsepsialist eestkostja ülesandeid, omades eestkostja õigusi ja kohustusi. Veel tuleb koostada kohtule avaldusi ja sellega kaasnevaid lisadokumente, koostada kohtu nõudel arvamusi ja koguda sellega seonduvaid lisadokumente lapsesse puutuva vaidluse või küsimuse lahendamisel.

Siiski pole haruldane, et arvatakse, nagu lahendaks lastekaitsepsialist üleöö olemasolevad probleemid, ka need, mis juba kaua kestnud. Lastekaitsepsialist ei võta üle lapsevanema rolli, ta saab leida vaid võimalusi ning pakkuda olemasolevaid teenuseid pere toetamiseks. Aeg-ajalt tuleb ette juhtumeid, kus laps tuleb perest eraldada, kas siis lühemaks või pikemaks ajaks. Seda otsust ei tee ükski spetsialist kergekäeliselt, küll on aga selliste juhtumite puhul tihti vaja kohest otsust, mis lähtub lapse heaolust. Sellised olukorrad on haruldased ja äärmuslikud ning päris kindlasti mõistab selle raske otsuse tegija juhtumi erinevate poolte emotsioone.

Üheks valdkonnaks, kus

pannakse lastekaitsepsialistile kõrged ootused, on koolikohustuse mittetäitmine. Kahjuks on põhikooli vanemate klasside laste seas koolikohustuse mittetäitmine levinud teema kõikides Eesti piirkondades. Tavaliselt on tegemist 8.–9. klassi poisi või tüdrukuga, kelle õppetöös osalemine on muutunud väga lünklikuks. Sellise lapsega tegelemiseks on lisaks vanematele kaasatud kooli spetsialistide meeskond ja kui tundub, et tunneli lõpus enam üldse valgust ei paista, pöördutakse lastekaitsepsialisti poole. Vahel tundub see küll rohkem kui kurja kolliga hirmutamine.

Lastekaitsepsialisti roll saab siin kindlasti oluline olla, kui vanemad on loobunud vastutusest tagada oma lapse koolikohustuse täitmine. Kui aga vanemad ei ole oma lapsele nõu käega löönud, on ikka tema kõrval, kuid samas tunnistavad oma võimetust, siis aitab siin kõige vähem vanematele näpu vibutamine. Kõige tähtsam on jõuda põhjusteni, miks laps kooli ei lähe. Tegelikult vajab ju laps abi, vahel ka kaitset. Aga põhjuste leidmiseks on vaja lapse usaldust. Seepärast on nii tähtis teismelise vanemana mitte kaotada lapse usaldust. Seni ei ole veel kõik kadunud, kui teie laps, kes koolis käia ei taha, usaldab oma koduseid. Siis on veel võimalik teada saada põhjusi ja asuda neile lahendusi otsima. Enamasti on koolid tänapäeval paindlikud leidma võimalikke viise, kuidas aidata lapsel lünklikuks jäänud haridusteed jätkata.

Tegelikult annab ju lastekaitsepsialisti ameti nimetus selgelt edasi ka ameti sisu. Spetsialist, kes kaitseb last.

Miks? Kelle või mille eest? Laps, kes ei suuda nii võimalikult kiiresti veel iseenda õiguste eest seista, vajab paraku vahel toetust ja kaitset. Kas siis kõige lähedasemate või kellegi teise, mõnikord ka iseenda eest.

Kuidas me peredes jõutakse selleni, et laps, olgu ta siis kolme- või kolmeteistaastane, karjub abi järele? Kas siis häälekalt või hääletult, kusjuures viimane on kindlasti kordades hullem variant. On ju nii tavapärane, et kui sünnib uus elu, siis vastsündinut vaadates oleme me kõik lummatud ja peame teda tillukeseks imeks. Mis siis juhtub, et juba mõne aja pärast ei suuda lähedased selle ime eneseväljendust taluda? Kuhu kaob meie imetus siis, kui laps maailmast arusaamiseks püüab seda kombata, maitsta või enda suhet temasse mingil muul moel tuvastada? Või veidi vanemana soovib, et ka tema arvamust arvestatakse, tema hirme mõistetakse ja teda usaldatakse ning talle andestatakse.

Võib-olla on põhjus selles, et lapsevanemaks hakates ei teadvustata endale lõpuni vastutust, mis sellega kaasneb. Ja ma ei räägi sellest vastutusest, mis tagab lapsele toidu, riided ja peavarju. Ma mõtlen seda emotsionaalset pagasit, mis laps oma perekonnast kaasa saab.

Kui tihti me endalt lapsevanemana küsime, mis on minul oma lastele pändand? Ja ma ei pea silmas kogu seda materiaalselt väärtusehunnikut, mida tavapärastel paranduseks nimetatakse. Pean silmas seda, kas oleme suutnud õpetada oma last maailma nii palju usaldama, et ta julgeb seda ikka avastada, ka

Positiivne on näha enda kõrval noori, kes on võtnud oma südametunnistuse sisustada noorte vaba aega. MTÜ Vabadussport ja MTÜ Spordiklubi Värskas loojate ja juhendajate tegevus on toetuseks, et kui noortel on tahet ja motivatsiooni, siis noored ise on valmis väga palju panustama selleks, et kodukohas oleks võimalik tegeleda meelepärase huvitegevusega. Mitte keegi väljastpoolt ei saa korraldada kogukonna noorsootööd paremini kui meie enda noored.

Hoolimata sellest, et õppeaasta sai läbi ja suvevaheajal käes, ei ole noortekeskustel tulemas lihtsad ajad. 17. juunist alates tegutseb Värskas õpilasmalev, mille eesmärk on töökasvatus ja sotsiaalse kompetentsi kujundamine. Esmakordselt kolib Värskas Avatud Noortekeskus juulis keldrist välja ning noorsootöötajad lähevad sinna, kuhu noored kogunevad. Juulist augustini võib leida noorsootöötajaid Värskas alevis liikumas. Suvise pop-up noortekeskuse tegevused teostatakse avatud noortekeskuse projektikonkursi toetusest. Suviste tegemiste kohta leiab infot Värskas ANK facebooki kontolt.

Eesti-Venemaa piiriülesed koostööprojektid

Projekt „SME Access“ eesmärk on edendada kohalikku väikeettevõtlust, parandada teede infrastruktuuri, rajada uusi turuplatsse ning anda piiriäärsetele ettevõtjatele uusi teadmisi.

Projekt raames kaetakse mustkatttega Värskas–Saatse vaheline teelõik kuni Saatse piiripunkti ja rekonstrueeritakse Gverston–Krupp–Kulje tee esimene etapp Petseri rajoonis. Kokku rekonstrueeritakse enam kui 20 kilomeetri ulatuses maanteed. Setomaa valda luuakse kolm kergliiklusteed ja rekonstrueeritakse kolm parklat. Samuti rajatakse Petseri linna turuplats ning soetatatakse Värskas turuplatsi müügiletid. Enam kui 30 väikeettevõtjat ja kohalikku talupidajat nii Eestist kui Venemaalt saavad tulevikus kasutada oma äritegevuses heal tasemel kohalikku teedevõrku ning turuplatsse.

Projekt juhtpartner on Setomaa vald. Partneriteks on Petseri rajooni administratsioon, Pihkva oblasti majandusarengu ja investeringupoliitika komitee, Pihkva oblasti transpordikomitee ning Maanteeamet.

Projekt kestab 1. aprillist 2019 kuni 30. septembrini 2021. Projekti kogueelarve on 5,05 miljonit eurot, millest Eesti-Vene programmi toetus on 4,04 miljonit eurot.

1. mail algas koostööprojekt „Healthy“, mille eesmärk on tugevdada kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja nende allüksuste koostööd, et edendada Eesti ja Venemaa piirialade elanike tervislikke eluviise. Erieesmärk on laiendada sportimise ja vaba aja veetmise võimalusi ning hõlbustada sellega seotud inimeste vahelist koostööd kohalike elanike ja turistide jaoks Eesti ja Venemaa piirialadel.

Projekt juhtpartner on Setomaa Vallavalitsus. Partneriteks on Pihkva oblast, Värskas orienteerumisklubi Peko, Rāpina Vallavalitsus ja Rāpina spordiklubi.

Projekt kestab 30. aprillini 2021. Projekti kogueelarve on 150 750 eurot, millest Eesti-Vene programmi toetus on 135 675 eurot.

Kontaktisik projekti tegevuste osas on Rein Zaitsev (rein.zaitsev@setomaa.ee, tel 5345 5911).

Eesti-Venemaa piiriülese koostööprogrammi 2014–2020 eesmärk on edendada piiriülest koostööd Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni vahel. Programm täiendab Euroopa Liidu ja Venemaa üldisi suhteid, mis keskenduvad abikõlblikele piirialadele mõlemal pool piiri.

SPORT

REIN ZAITSEV

Esimest korda joosti ümber Värskja järve kaks ringi

Kuigi ümber Värskja järve jooks on pikkade traditsioonidega, esimest korda toimus jooks 1966. aastal Endel Kapteni eestvedamisel ja vahelt on ehk mõned aastad ära jäänud, siis sellel aastal oli põhidistantsiks esmakordselt kaks ringi ümber järve ehk 10,2 km.

Esmakordselt oli jooks ka üks Võrumaa pikamaajooksusarja etapp, mis lisas suure hulga osalejaid. Lisaks põhidistantsi jooksule toimus ka harrastajate 5 km jooks, lastele minijooks 1,2 km ja mudilaste 400 m jooks ning veel sai osaleda üritusel kõndijana. Kõik see tõi 8. juunil väga palava ilmaga toimunud üritusele pea viissada osalejat.

Põhidistantsi kõige kiiremad olid Raido Ränkel ja Marko Kilp (mõlemad Võru Suusaklubist) Eno Vahtra ees, neile järgnes Setomaa valla kiireim Reigo Teervalt. Kiiremad jooksjad olid ühtlasi ka M21 klassi võitjad. Naiste kiiremad olid Sirli Hanni (Silja Sport), Emily Raudkepp (OK Peko) ja Consuelo Laanemäe Rääim (Võru Suusaklubi). N21 kolm kiiremat Emily Raudkepp, Kristi Helikivi ja Daisy Kudre (OK Peko).

Setomaa valla jooksjatest jõudsid esikolmikusse veel Andris Smorodin M16 vanuseklassi võitjana ja Egert Naruson M18 vanuseklassi teise kohaga, mõlemad Värskja Gümnaasiumist.

Ümber Värskja järve jooksu start, jooksurivi eesotsas on juba hilisem võitja Raido Ränkel (nr 1).

Foto: Külli Leola

Setomaa oli osa ülemaailmsest orienteerumislükumise

15.–21. juunini oli ülemaailmne orienteerumisenädal, kus 2197 registreeritud üritusel 85 riigis oli kokku osalejaid 397 786. Setomaa valla kolmes kohas Mikitamäel, Värskas ja Meremäel käis kaardiga liikumas 229 inimest. Lisaks sellele andis Setomaa klubi OK Peko panuse ka orienteerumisenädala osalejate hulgale, korraldades Eesti MV orienteerumises ja päevaku Elva lähedal Vitipalul. Kokku aitasime kaardiga liikuma nädala jooksul 821 inimest.

Eesti meistrivõistlused orienteerumises

OK Peko korraldas väga head ja ilusad Eesti meistrivõistlused orienteerumisjooksu lühirajal ja teateorienteerumises. Kuna Peko klubi oli korraldaja, siis nii mõnigi veteranide medal jäi meil arvatavasti saamata, sest tugevad sportlased andsid seekord enda panuse korraldamisse. Aga vaatamata sellele võideti hulk medaleid.

Meeste põhiklassis saavutas Kristo Heinmann, üks eesti tipp-orienteerujaid, kes liitus Peko klubiga vahetult enne Eesti meistrivõistlusi, kolmanda koha. Eesti noorte meistriks tulid Olle Ilmar Jaama (M16), Leana Jete Korb (N16) ja Kristel Kõivo (N20), veteranide M40 vanuseklassis võitis Ain Fjodorov. Medalini jõudsid veel Karel-Sander Kljuzin (M20, II koht) ja Mari Linnus (N18, II koht).

Põhiklassi teatevõistluses jõudis ajaloos kolmandat korda medalini Peko meeste võistkond, saavutades kolmanda koha koosseisus Gion Schnyder, Reigo Teervalt ja Kristo Heinmann.

Kokku oli edukas nädalavahetus, ladus korraldus ja saadi kaheksa medalit, millest neli kuldset.

OK Peko liikmed Balti meistrivõistlustel

Eestit esindas 25.-26. mail Rõuges toimunud Balti meistrivõistlustel orienteerumises seitse Peko klubi liiget, kellest individuaalse medalini jõudis N16 klassis kolmandaks tulnud Leana Jete Korb. Teatevõistlustel kuulus medalini jõudnud võistkonda Kristo Heinmann, kes tuli põhiklassis Balti meistriks koos Timo ja Lauri Sillaga. M16 klassis saavutasid Mikkela Mahla ja Olle Ilmar Jaama kolmanda koha koos Jürgen Joonasega.

Õppereis Rõuge küladesse

13. juunil oli Setomaa valla aktiivsetel külainimestel hea võimalus külastada Rõuge valda ja tutvuda sealsete tegusate külade ettevõtmistega.

KELLY KITTUS KAJA TULLUS

Setomaalt võttis reisist osa 24 inimest. Õppereis sai teoks tänu projektile „Külakogukondade tugevdamine koostöö kaudu“. Projekti rahastab LEADER-meede.

Esimene sihtpunkt oli Mõniste, kus Katrin Roop rääkis, et Mehkamäe piirkonnas kokku elab 850 inimest. Neil pole klassikalisi külavanemaid ja külaseltse, nende aktiivsed inimesed on kogunenud erinevatesse MTÜdesse. Näiteks tegutseb seal piirkonna arendajana MTÜ Motoklubi Wildgogs MC ja Mõniste Maanaste Selts. Piirkonda mainiti esimest korda 1386. aastal ja seetõttu peeti 2016. aastal juubelit. Piirkonnale on oluline 1958. aastal püstitatud nelja karu monument. Üheskoos tähistatakse kodukandipäeva, Mehkamäe päeva, Extreme Moto festivali. Loomulikult toimub ka jaanipäev ja rahvamaja üritused ning mitmesugused hooaja avauitused. Siin piirkonnas asub Rõuge valla suurim töoandja Saru lauvabrik, kus töötab 165 inimest, kellest 110 on Lätist.

Edasi liiguti Krabi külla, kus imetleti 1884. aastal mõisaaidaks ehitatud Krabi kõrtsihoonet ja kuulati praeguse omaniku Lenno Kanguri mõtteid poodniku ametist. Ta on veendunud, et kõrts on suhtlemise koht, ning ta tunnetab, et rahvas pöördub selle poole juba tagasi. Kuna inimesi palju pole, on kõrts avatud nädalavahetusel ja ettetellimisel. Kuul päeval nädalas on avatud samas majas asuv kauplus,

Reisiseltskond Krabi rahvamaja juures.

Foto: Kelly Kittus

kust esmavajaliku kätte saab. Krabi külas asub ka suur ja hiljuti Krabi külaseltsi eestvedamisel renoveeritud rahvamaja, kus kohalik külateater ja teised isetegevuslased kokku käivad. Rahvamaja renditakse välja erinevateks üritusteks. Selles hubases majakeses on ka 23 magamiskohta.

Seejärel jõudis reisiseltskond Haanjas, kus võeti pikemalt istet Suure Muna restoranis. Suur Muna on erakordne ja tunnustust pälvinud restoran, kus toitu tehakse suure armastusega. Lõunalaua taga kohtuti Haanjamäe nõukogu esindajatega, kes rääkisid oma kooskäimiste tekkelugu. Nende kooskäimised on traditsiooniks olnud juba üle 30 aasta, eesmärgiks on esivanemate traditsioonide järgimine ja elushoidmine. Sellest arenes välja ka omakeelse lastehoiu idee, mida ongi nüüd juba 10 aastat peetud. Rahastuse nappuse tõttu on haanjakeelne lastehoid avatud kolmel päeval nädalas ning selle edasine saatus on lahtine. Kohtumisel olid ka Rõuge vallavolikogu esimees Aigar Kalk, vallavolikogu külalukomisjoni liikmed ja Rõuge vallavanem Mailis Koger, kes selgitasid meile Rõuge valla külade rahastuse põhimõtteid ja toetusmeetmeid küladegevusteks. Suurt

rolli mängib Rõuges volikogu külalukomisjon, kes arutab ka näiteks teedehoiukava.

Viimaseks peatuspunktiks jäi Püssä küla, mis on igati teistele küladele eeskujuks. Küla ise ei ole teab kui suur, aga koos on nad imetlusväärselt suuri asju teinud. Koos on rajatud jäätmemajanduspunkt ja külas on korralik viitade süsteem, et huvilised igasse tallu tee leiaks. Külalplatsil on korras külakiik ja varjualusega laud ning pingid. On näha, et külalplatsi hoitakse püsivalt heas korras ja rahvas tunneb selle üle suurt uhkust. Kui külarahvas oli oma tegevustest rääkinud ning koogi-kohviga meid korralikult kostitanud, algas sõit tagasi Setomaale. Õppereisi valmistas ette Rõuge valla arendusosakonna juhataja Aira Udras.

Õppisime Rõuge valla inimestelt nii mõndagi kasuliku külalukomisjoni kohta. On väga silmiavardav näha, kus ja kuidas meie naabrid toimetavad. Võtame sellest päevast kaasa hulgaliselt toredaid elamusi.

Projekt „Külakogukondade tugevdamine koostöö kaudu“ algas 2018. aasta sügisel. Projekti partnerid on MTÜ Setomaa Liit, Setomaa vald ja Rõuge vald. Projekti eesmärk on aidata külakogukondadel üheskoos muuta oma kodu-

kandis elu paremaks ja huvitavamaks. Enne juunis toimunud õppereisi on korraldatud erinevaid koolitusi ja ümarlaudu.

Setomaa ja Rõuge külade aktiivsetel inimestel oli talvel võimalus osaleda neljast õppepäevast koosnenud kaasmis- ja motiveerimiskoolitusel. Toimunud on kaheksa tsöörriklauda Setomaa ja Rõuge väiksemates piirkondades ning üks ühine tsöörriklaud. Tsöörriklaudadel on arutatud koostöövõimalusi omavahel ning teiste organisatsioonide ja vallavalitsusega.

Kevelal toimus ka kolmest õppepäevast koosnenud õppus nendele, kes tunnevad huvi oma kodukoha ajaloo uurimise vastu. Nende koolituste jaoks andis projekt võimaluse osta diktofoni ja kaasaskantava skänneri. Diktofon ja skänner, millega on võimalik digiteerida fotosid, dokumente ja fotonegatiive, jäävad ka edaspidi abivahendiks neile, kes koguvad külade ajalugu. Diktofoni ja skänneri kasutamise soovi korral tuleb võtta ühendust Setomaa Liiduga (info@setomaa.ee, 5106664).

Projekt kestab 2020. aasta lõpuni. Huvitatud osalejaid on ootamas järgmised tsöörriklaudad, tervislake eluviiside koolitus ning õppereis Haljala ja Vihula kandi küladesse.

Sea suvel sammud Treski Küüni!

KELLY KITTUS

Nii nagu möödusid minu sumedad suveõhtud Treski Küünis eelmisel aastal, möödudvad nad ka 2019. aasta suvekuumuses.

Treskis on minu jaoks kõik, mida hing ihaldab: maaliline loodus, lastele prii sissepääs ja suur avar mänguväljak, kodune laudakõrts ja otse loomulikult kvaliteetne muusika. Kahjuks (või õnneks) jääb Treski Küünil järgmine hooaeg vahele, kuna alustatakse remonditöödega, aga loodan, et need kulgevad plaanipäraselt ning 2021 saame jälle seal mõnusaid õhtuid veeta.

Ag pole aega meelt heita, sest 2019. aasta suvehooaeg ju alles algas. Kui täpne olla, siis algas see 31. mail, kus Treski Küüni kodustele lavalaudadele jõudis ansambel Terminaator. Kõlas esialgu veidi usku-

matuna, aga tõesti tõi see on. Minu lapsepõlve lemmik-

artist vallutas Setomaa rahva südame. Muidugi olid rahva esmalt kuumaks kütnud Tarvo Madsen Band ja meie oma Rahvabänd 2018 Nedsaja Küla Bänd. See meeleto oö jääb kindlasti paljude südamesse ning hea on sellele külmal talveõhtul tagasi mõelda.

22. juunil toimus küünis

jaanipidu, kus lavale astusid Revals ja Fropp.

23. juulil saab näha rahvusvahelist The Heritage Projekti, koostööd armastatud ansambli Curly Stringsi ja Kanada päritolu ansambliga April Verch Bandi vahel. Sellest tuleb põnev muusikaline rännak täis pakatavat energiat, lau-

Treski Küüni hooaja avapeol mängis ansambel Terminaator.

Foto: Silver Tõnisson

lu, tantsu ja rõõmu ning välja ei jää ka juba rahva südameid võitnud Curly Stringsi kuulsamad lood.

2. augustil, päev enne Seto Kuningriigipäeva leiab aset ansambli Zetod uue albumi „Traadilda“ salvestuskontsert ja pidu. Salvestuskontsert toimub Treski Küünis istuvas formaadis ning sellele müüakse piiratud arv pileteid. Peale salvestuskontserti toimub ka Zetode rokk-kontsert, kus mängitakse ette kogu oma loomingu paremik! Zetod on juba välja kuulutanud, et oodata on kahetunnist kontserti.

10.–31. augustini saab Treski Küüni laval näha Taarka omakultuuripreemia pälvinud Taarka Pärimusteatri lavastust „Vanahunt“. Augustikuu jooksul toimub 10 etendust!

24. augustil lõpetab Treski Küüni kontserthooaja ansambel Kukepillid, keda soojendab ansambel Kirju.

Kohtume lummas Treski Küünis!

SETO MIIHI SUMM

Seto Miihi Summ nakas kuuh käümä 2011. aastaga suvõl, ku tetti üts vanõmbidõ laulõ kotoh opmisõ projekt. Sis kutsi kokko mehe', kiä' omma' innitsel aol laulnuva' vai tahtsõva' laulda' seto laulõ. Oppama nakas näid Lillepuu Vassili, kiä laulsõ aastit inne Meremäe miihi leelo-pargih. Oppaminõ käve laulõ ütstõösõlõ lauldõh. Vahtsõnõ miihipark om tämbätsest pääväst pallõ käünü' ja är' tennü'. Lauldas paar kõrda kuuh, a ku vaia, tetäs pruumi rohkõmp kah. Käüdäs kirmastõl, peetäs rahvakalendri- ja kerkopühhi, ütehkuuh leelotada' meelüs miihi-le kõgõ rohkõmp. 2015 avit kadona Pihlaku Paali miihil tsõõrikplaati „Hõiq" tetä'. Parhilla leelotas pargih 14 miist, kuuhkäüminõ om umat-sõst saanu' ja nimä' inämp tõistmuudu ei mõistaki ellä'.

LAANÕTSIRK

Laanõtsirk om Verska Gümnaasiumi opilaisi folkloorirühm. Laulamõ latsilõ sobilikko laula ja perüs pallõ umaloomingut. Ku ummi sõnno lauladõ, sis rahvas kullõs, ütles hüä sõna ja kitt taivani. Hüä, õt leelo-pääväl om vana traditsioon jälki ello herätet ja mi kõik saamõ üldä' ummi sõnnoga, midä hing himostas. Mi kollektiivih om õga aastaga perreheitmine, a tuust om hüä, õt vilistläse' omma' kõgõ kutsõ pääle abih laulmah. 2007. a CD „Õgal tsirgul uma laul" jääs mi ainukõsõst välläandõst. Olomõ leelotanu' Seto Talomuseumih, Seto Folgil, Verska Gümnaasiumih, kultuurimajah, Radajal ja muial. Laululatsi jagus tõõsõst katõtõistkümnedä klassini. Suurõmbil esinemistõl ommava' kõõ miika üteh laulnu' mi abivalmi' vilistlasõ'.

VERSKA NAASE'

Verska naisi leelokoor om kuuh laulnu' aastagast 2008. Tuu ao joosul om opit ummi lauluimmi laula, opit tundma seto tandsa ja kaut seto pita pääl. Naisi suurõs huvis om seto vanõb mitmõhelülinõ laulutra-ditsioon, midä opitas arhiivisalvõstuiis päält, oppajas folklorist Orase Janika. Laula opitas ka' uma vanavanõbidõlt ja vanõbilt laulunaisilt. Kaudas kirmassil. Kooriliikmidõ jaos om tähtsä, õt seto leelo helisesi' ka' loomuliguh olukõrrah seto kalendripühhi aigu. Verska naisi leelo-koor om esinenü' Setomaal ummi suursündmüsil, muial Eestih ja ka' vällamaal. Miildejäävas om kujonõnu' legendilaula kontserdi' ansambli-ga' Vox Clamantis. Kuuh om üles astut jo kuvvõl kõrral, minkast vii-mäne oll Prantsusmaal Nantes'i liinah.

ILOLANG

Leelokoor Ilongai sai algusõ sept. 2012. a. Kokkokutsja oll Noormet-sa Maria. Edimäne pido Nõoh peeti 2013. a talsipühi aigu. Edesi nakas koor väiga jõudsah kasuma, vaehtõpääll oll 20 leelotajat riapääl. Tämbätsest pääväl om 15 perrä jäänü'. Kõik omma' tõõmeli seto'. Meid naati õgalõ puulõ kutsma ja mi võti kõik kutsõ' vasta. Viimädse kolmõ aastaga seeh olõ kõrraldanu' laululaagrit, munaloomat, sõirapäivä, leeväküdsamist, hammõmõskmist, käsitüüpäivä-näütüst jne. Laulmah olõmi käünü' ERM-ih, Peterburi Jaani kerkoh, kirändusmuuseumih, Elva kultuurimajah, Reola kultuurimajah, Ilmatsaluh, Nõo hooldõ-kotoh, Karksi-Nuia perimuspääväl, Elmari raadioh, Petserih, Irboskah, Radajal jne. Laulimi üteh pulmah ja mitmõl juubõlil. 2017. a om ilmunu tsõõrikplaati „Vilo valla veerepääll“.

SIIDISÕSARÕ

Seto leelopargih Siidisõsarõ käävä' kuuh Talnah ja Harjumaal elä-vä' seto'. Kõigil om Setomaal juurõ' ja näil om Setomaast uma' jutusõ' kõnõlda'. Kuuh om käütü päält 25 aastaga, pargih on kokko saanu' nii imä' ku tütre'. Laulõtas vanaolitsi ja vahtsõmbit laulõ, mängtäs pilli ja tandstas. Käütü om leelotamah kodo- ja vällamaal: 2016 oll katõ sõsarõ mälestüslaulõ kontsert, 2017 käütü Ukrainah folkfestivalil, 2018 New Yorki Eesti kultuuripäivil ja Pariisih UNESCO päämajah leelotamah. Esinetäs pallõ ja tutvustadas seto leelot.

ILOLINE

Põlva naisi seto leelokoor Iloine om aastagast 2006 Põlva Seto Seltsi man naisist, kiä' olli' huvitõt traditsioonilisõst seto leelost ja kombist. Kõik naase' löõvä' üteh erinevvil seto perimõskultuuri üritüsil Seto-maal, Petseremaal, Talinah ja muidogi' umah kodotsõh Põlvah. Tege-misiga' rikastadas kohalikku kultuuriello Põlva liina päivil, hõimupäi-vil. Kooriga' om olt kõigil Seto Kunigriigipäivil. Om püvvet meeleh pitä' sõpruskoorõ näide juubõlidõl. 2016. a oll Põlva Seto Seltsi ütis-salvõstus üteh koorõga' Velõ' ja Madara'.

HELMINE

Koori mano om 2014. aastagast tulnu' viis vahtsõt inemist. Kogõnu' kooriliikmidõ juhendamisõl Kaumi kõikaig kuuh, opimi vanna leelo-traditsiooni ja leelokoori repertuaar om teno toolõ mitmekesine. Mi tugõvusõs om kindlahe tuu, õt kõik koori liikmõ' mõistva' laula iist üldä'. Leelokoor Helmine esines traditsioonilisil sündmüsil Setomaal. Kavvõbal olõmi viimätse kolmõ aastaga joosul uma kodokanti esindä-nü' Petserih, Pihkvah, Sankt-Peterburih, Umbah ja Murmanskih.

VÄIKE HELLERO

Väike Hellero laul eesti, seto, vadja ja isuri regilaula, mi tii laulumän-ga ja mi hulga om ka' pillimängjit. Mi alosti ansambli Hellero latsi-rühmänä 1994. aastagal. Mi laula innekkõkõ hindä jaost, a mi olõ ka' esinenü' – viimätse aastagal Tartoh, Seto Folgil, Viländi Folgil, Isuri-maal, Vilniusõh.

LUMMO KATI LEELOKOOR

Lummo Kati leelokoor om leelopäeval edimäst kõrda. Kokko om tulnu' naase', kiä' opsõva' Lummo Kati leelolaagrih. Leelopäävä jaost kutsimi kokko koorikõsõ, õt saasi' vaihtõpääll ka' ütitsõlt laulda'. Naase' eläse' Nedsjäjä, Miktämäe, Treski ja Laossina küläh, a om ka' kavvõmbalt tul-nu': Valgamaalt, Tartost ja Talnast. Koori vedosnik om Valgu Meel ja sõnolinõ om Ledjanova Aino. Timä on kuulsa seto laulimä Pihla Kullõ tütar. Laulõtas Lummo Kati ja Pihla Kullõ vanno laulõ.

LIINATSURAQ

Seto miihilaulupark Liinatsuraq om kokko tulnu' jo 2000. aastagal Tar-toh. Liinatsuraq omma' edesi kandnu' ja tõisilõgi opanu' seto miihilau-lu. Koor om vällä andnu' CD. Kõkõ rohkõp miildüis laulda' Setomaal, a om laulõt kõvastõ ka Eestih ja veidokõsõ vällamaalgi.

TALINA SETO LATSI KUUL

Mi olõ latsi koor üteh ummi vanõbidõ ja vanavanõbidõga'. Mi olõ laul-nu' Talina vanaliina päivil, olnu' minevätse leelopääväl ja ka' viimät-se Radaja festivalil. Minevä aastal mi esini Tarto nuuri folkloorifesti-valil ja Baltica eelpeol. Mi olõ kutsut Baltica suurõlõ peolõ. Esinet om ka' Seto Kunigriigi vabalaval.

Kultuuriklubi SETOLUU'

Kultuuriklubi Setoluu' tull kokko 2013. a septembrih Talinah, õt olla' kotus, koh õgah iäh inemisõ' saasi' oppi' seto kiilt ja kultuuri. Kõnõlami seto keeleh peris lugusit ja muinasjutta. Leelotami, tandsimi, mängimi päämädselt eishindä jaost, a vaihtõpääll näütämi tõisilõgi seto keele ja kultuuri illo. Kultuuriklubi Setoluu' – luu' Setomaast ja setokõisist.

Seto Kuningriigi sõnolisi võistlusõ teema’

KALKUNI ANDREAS

Hõika vällä timahavadsõ’ Seto Kuningriigi sõnolisõ võistlusõ teema’.

- 1. Seto lauluimä / seto lauluimä’
 - 2. Seto kerik / kerigu’
 - 3. Setomaa mõts
- Üts näist om teema, minkast Kuningriigi võistlusõl laulda’ tulõ. Kuningriigih pääväl tõmbas ülembootska kõigi nätteh kolmõst teemast vällä üte – tuu om timahavadsõ sõnolisõ võistlusõ teema.
- Võistlõma oodami kõiki naise ja miihi, kiä mõistva’ seto laulu tetä’.

Sõnolisi võistlus om seto leelo võistlus, hinnatas laulu, miä om ette ant teema perrä tettü vanna muudu seto laul (salmikõisi, riimilist laulu ja pille siiä võistlusõlõ oodõta-i).

Laul piat olõma ette ant tee-ma perrä. Paprõ päält maaha laulda’ tohi-i. Laul tohi-i olla’ pikep ku 5 minutit.

Sõnolisi võistlus olõ-i koorõ võistlus, tuu tähendäs, õt hinnata-i koori, a sõnolisõ laulu ja sõnno. Muidoki om tähtsä, õt sõnolinõ laulnu nii, õt kooril kerge perrä olnu üldä’. Ütest koorist või võistlõma tulla’ mitmit sõnoliisi!

Päävedosnik: Kalkuni Andreas, andreas@folklore.ee.

„Vanahunt“ Treski Kүүnüh

1. augustil mängtäs tõist huu-aigu Setomaal Treski Kүүnüh avvu hinnat seto umma „Vanahunt“, mia om kirotoõt jutusõ-ajaja Vanahundi Feodori kõnõld krõpõ naläga’ jutta perrä.

Kesoneni Helena om lavastanu’ näütemängu „Vanahunt“, mia om perimõsligu põhaga’ naläjutt ilma luumi-sõst kooni’ soo aoni’. Taarka Perimüstiatri suvõlavastusõh omma’ tugõvalt läbise-gi õigõusu dogma’ paganlikõ uskmisiga’ ja säääl naartas kõiki ja kõkkõ – talomehe ahnust, taivaessä, papi ullüst.

Luu’ om Vanahundi Feodori (1890–1965) nalälisi jutta perrä näütemängus säädnü’ Eesti Tiatr Agentuuri näütemänguvõistlusõ pääpreemia saanu’ Kiluski Ott. Vanahunt oll umal aol hinnat jutujaja- ja ilma nännü’ miis. Tä oll kaunu’ edimädsõ ilmasõa aigu sõdurina ja peräst pagõhõjana mitmõl puul Vinnemaal, Lääne-Õuruupah ja Türgih. Vanahunt oll ilma nännü’ miis ja täl oll minkõst kõnõlda’, midä tä tagasi kodo joudõh ka’ tekk. Tä mõistsõ säänestmuudu kõnõlda’, õt timmä tahe-ti kullõlda’ ja timmä tiiti timä jutta perrä.

Lavastaja Kesoneni Helena, kinkõ „Vanahunt“ hinna-ti ka’ Taarka-nimelidsõ umakultuuripreemiaga’, kõnõl, õt lavastus ülistäs sakraalsõ ja profaansõ ühendüst seto kultuurih. „Mi kae salahuisi seto rahvaperimüse dekameronlik-ku ilma, mia toimis eismuudu, regilaululikõ reegli-dõ per-rä,“ selgit lavastaja. „Säääl toimõtasõ Jummal ja pühäku’ nii taivah ku ka’ maa pääl ja tuu kõgõ seeh eläs ineminõ ummi väigokõisi suuvõ ja pattaga’,“ ütõl Kesoneni.

Taarka Perimüstiatri lavastust „Vanahunt“ mängtäs viil õnnõ kümme kõrda. Etendüse’ omma’ Treski Kүүnüh 1., 3., 4., 8., 9., 13., 14., 15., 30. ja 31. augustil kell 19.

Lavastaja Kesoneni Helena, kunstnik Lauri Mailiis, dramaturg Kiluski Ott. Valgustas Kirsimäe Chris, hellü luu Koe-metsa Liisa. Mängvä’ Linnuse Artur, Seimi Agur, Tee Eduard (Vinne Tiatr), Moskalenko Jekaterina, Põldma Kristian, Tiku Martin, Angerpikä Siim, Mootse Claus.

Piledi’: <https://www.tickets.ee/taarka-parimusteater-vanahunt/>; mano saa kaia’: <https://www.facebook.com/taarkateater>.

vanahundi hõõdõri seto dekameron

taarka pärimusteater

augustis 2019 Treski kүүnüh Setomaa

1/3/4/8/9/13/14/15/30/31 kull 19

Piletid ja lisainfo: www.tickets.ee/taarka

TRESKI KүүN

RAHVAKULTUURI KESKUS

EESTI KULTUURKAPITAL

TARRUS

SETOMAA VALD

Setomaa valla sündmüse’

- 28.06 kell 17 Seto Folk „PÄRI MUSI“ Verskah.
- 28.06 kell 21 Tandsoõtak LAHE kohvkoh. Tandsos mäng ansambli AARE.
- 29.06 kell 10 Seto Folk „PÄRI MUSI“ Verskah.
- 29.06 kell 12 XV Leelopäiv „IMÄLT TÛTRELE“ Verskah.
- 3.07 kell 17 Setomaa valla kergejõustiguõtak Meremäel.
- 5.07 NÄÜTÛS Tsäimajah. Yyhely Hälvin, Paul Haavaoksa luulõkogo illustratsiooni’.
- 5.07 kell 21 Tandsoõtak LAHE kohvkoh. Tandsos mäng ansambli VIISER.
- 6.07 kell 12 Lüübnitsa külä päiv ja jaanituli.
- 6.07 kell 12 Vana jaanipäiv Verska Talomuseumih.
- 6.07 kell 19 Uusvada jaanituli.
- 6.07 kell 20 Seto jaanituli Treskih.
- 6.07 kell 20 Miikse jaanituli. Esines ansambli Tarvas. Traditsioonilitsõ mängu’, kotusõpääl vallalõ kohvk. Kontakt Madis Lõiv tel 53468273.
- 7.07 kell 13 Puutüüpäiv muuseumi restauraatoriga Paloveere varahoidlah.
- 12.07 kell 17 Uusvada piitrepäivä kirmas Uusvada küläplatsil.
- 12.07 kell 21 Tandsoõtak LAHE kohvkoh. Tandsos mängvä’ OJAR ja EINAR.
- 13.07 kell 12 Rahvarõivapäiv iloõdaguga Verska Talomuseumih.
- 19.07 kell 19 FOLKLOORIÕTAK Lõuna-Tšiili ülikooli rahvatandsoansambli (Tšiili) Kitsõ Külätarõh (vihmadsõ ilma kõrral Meremäe koolimajah).
- 19.07 kell 18 Ostrova Festival.
- 19.07 kell 21 Tandsoõtak LAHE kohvkoh. Tandsos mäng KALMER JÄRV.
- 20.07 kell 12 Mustsõstrapäiv Luikjärve taloh.
- 20.07 kell 12 Latsi mänga päiv Verska Talomuseumih.
- 20.07 kell 12 Ostrova Festival.
- 23.07 kell 20 The Heritage Projekt – Curly Strings ja April Verch Band Treski Kүүnih.
- 25.07 kell 20 Päätnitsapäivä puulpühä iloõtak Verska Talomuseumih.
- 26.07 kell 9 Päätnitsapäivä jumalateenstüs Saatse kerkoh, 13.30 kirmask, 21.30 pidoõtak ansambliga NEDSÄJÄ KÛLÄ BÄND.
- 26.07 kell 12 NÄÜTÛS Merca „Seto hingleq“ Saatse muuseumih.
- 26.07 kell 21 Tandsoõtak LAHE kohvkoh. Tandsos mängvä’ OJAR ja EINAR.
- 31.07–2.08 kell 11 Lummo Kati leelolaagri Nedsjä küläh.
- 1.08 kell 19 Tiatrietendüs „Vanahunt“ Treski Kүүnih.
- 2.08 kell 12 Väiko-Kuningriik Mokornulgah Navikõ küläh.
- 2.08 kell 20 Ansambli Zetod uue albumi „Traadilda“ salvõstus ja pido Treski Kүүnih.
- 3.08 kell 12 XXVI Seto Kuningriigipäiv Küllätüv küläh.
- 4.08 kell 11 Kepikõnni- ja käümismaraton Verskah.

SÛNNÛPÄÄVÄ’ JUULIH

Nassari Elvi – 62 1. juuli Sõsarõ leelopargi vedosnik, sõnolinõ, SKVK liigõ	Mägiste Ketsia – 68 13. juuli Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja	Kulinitši Valentina – 90 26. juuli Sõsarõ leelopargi kunaginõ laulja	Maria Kozlova 85 Jevgenia Golubova 84 Olga Pihle 84 Olga Balanova 84 Ljudmila Pähn 84 Koidu Kann 83 Kalju Moro 82 Liivi Härma 82 Leo Mets 82 Vello Karpson 81 Peeter Kattai 81 Maria Selezen 81 Mare Kaisel 81 Ivo Laanetu 80 Sofia Kullmann 80 Õie Lõhmus 79 Mare Poll 79 Helju Kuuse 79 Olga Udu 78 Heli Leivo 78 Eevi Liinamäe 78 Niina Liivamägi 78 Ülo Sisas 76 Elli Pillak 76 Aleksandra Talo 75 Aino Sikk 75 Paul Urb 75 Osvald Kütik 73 Harri Sõõt 72 Õie Saarestik 72 Valli Martihhina 72 Pavel Jõesuu 72 Maimu Visnapuu 72 Mare Lallu 71 Elle Suss 71 Evi Kirsi 71 Anna Stepanenkova 71 Helena Kudre 71 Eevi Reinart 70 Liivia Kann 70 Leili Kann 70 Vladimir Stepanenkov 70 Ketsia Mägiste 70 Ülo Liivago 70 Paul Kütimaa 70 Valentina Novak 70 Leo Tereste 70
Hundi Veera – 84 3. juuli Ilolisõ leelonaane	Alveri Vaike – 64 13. juuli Kuldatsäuga leelonaane	Kõomägi Kärol – 18 26. juuli Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja	
Pino Jüri – 49 3. juuli aokiränik ja kiränik	Raali Ain – 45 13. juuli pillimiis ja ollõmeisteri, Seto Miihi Summa laulumiis	Karbi Valli – 65 27. juuli Sorrõseto vedosnik, leelo- ja pillinaane	
Kuusingu Nikolai – 77 4. juuli Hõpõhõimu laulumiis	Reimanni Nele – 56 15. juuli haridus- ja kultuuri-tegeläne	Linnasaare Elsa – 78 28. juuli lehelugõja Petsereh	
Veesaare Anne – 62 4. juuli näütlejä, Siidisõsarõ leelonaane	Lennuki Lembit – 60 16. juuli sorrõseto	Kudre Helena – 71 28. juuli Kuldatsäuga leelonaane	
Otsa Sirje – 70 10. juuli Ilolanga leelonaane, käsitüümeisteri	Noormetsa Maria – 73 20. juuli sõnolinõ, Kullakõsõ ja Ilolanga vedosnik	Rohu Svetlana – 58 29. juuli Madara’ ja Ilolisõ leelonaane	
Purje Kaja – 59 10. juuli Siidisõsarõ leelonaane	Haavalo Helis – 40 23. juuli Siidisõsarõ leelotaja	Krepka Helga – 70 31. juuli Sõsarõ leelopargi laulja	
Koseri Aino – 60 11. juuli Ilolanga leelonaane	Verrevi Hele – 65 24. juuli Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja	Utsali Maret – 36 31. juuli Hõpõhelme’ ja Meremäe mehe’ leelotaja	
Mägipõllu Aime – 58 11. juuli Helmise leelonaane	Metsa Helve – 65 25. juuli Hõpõhõimu leelonaane, Seto Latsi Kooli oppaja	Setomaa Vallavalitsus õnnitlõs:	
Kunsti Eevi – 56 11. juuli Kuldatsäuga leelonaane	Hirsigu Mari-Lii – 29 25. juuli Sõsarõ leelopargi laulja	Olga Laan 97 Maria Mjartseva 94 Ludmilla Jäämets 87 Nikolai Toonõkurg 86 Nikolai Lemmik 86 Aino Soolind 86 Aliide Sonts 85	

Õnnitlõmi tillõkõisi vallakodanikkõ!

Jesper Selg
Sten Raidla
Tristan Närep

Leinämi

- † Alli Korneva
- † Mihhail Gogolev
- † Jaan Kaim
- † Enno-Elmet Uibo
- † Paul Saar
- † Ennu Pius
- † Veera Hammas